

EMPORI

== REVISTA CATALANA MENSUAL ==

Any II

Administració: Carrer de Méndez Núñez, 3 y 5, Barcelona.

Núm. 12

SUMARI

- Joseph Martí y Sàbat Tendències de la nostra civilització, II.
Joseph Carner De l'acció dels poetes a Catalunya (*Acabament*).
Arnau de Cativer y d'Arlà.. El Sonet de Marius Dordal.
Joan Vallès y Pujals.. .. La municipalització dels serveis.
Ramón Vinyes Cançó ferventa.
J. Torres-García.. .. El literat y l'artista.
Vicens M.ª de Gibert "Les Benaventuranses,, de Cèsar Franck (Traducció de VICENT D'INDY).
Joan Llongueras.. .. Orientació y organització del moviment musical popular a Catalunya.

Index del Volum II d'EMPORI.

COSES ASSENYALADES

Orquestra Filarmònica de Berlín, per G.
Tarragona pel Rei En Jaume.
Concurs lexicogràfic.
Elegieta, per O.
Una obra nova d'En Torres García, per L.
Publicacions rebudes.

LLIBRES

Impressions wagnerianes, de Xavier Viura.
Torquato Tasso, de Goethe; trad. Joseph Lleonart, per R.
Economia política regional, de Pere Estasèn, per F. Sitjà y Pineda.

DIETARI DE CULTURA CATALANA

Conferències.—Concerts.—Teatres.—Bibliografia.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

EMPORI

JUNY DE 1908

ANY II : NUM. 12

Tendències de la nostra civilització

II

LA Revolució francesa com tots els grans aconteixements històrics y humans, no podia deixar de tenir conseqüències en tots els ordres de la vida, tant misteriosament enllassats, tan solidarisats entre sí. Així veiem que ja quan el món polítich de l'Europa a principis del sigle passat després de les guerres napoleòniques, comensava a normalisar-se una mica, quan tornaven a equilibrar-se més o menys ficticiament les passions y'ls interessos de tota mena, que fins allavors tant havien lluitat desenfrenadament entre sí, un nou aspecte general de la vida, un cert caràcter distintiu, van prenent, així les institucions econòmiques, com les polítiques y socials. Començà allavors l'època de la gran indústria, dels grans Estats centralistes segons la nova manera francesa, de les modernes organitzacions internacionals, que's fan necessaries pel creixent intercanvi de relacions humanes, de les generalitzacions artístiques, socials, y filantròpiques; així com fins ara la Nació, semblava ser el darrer terme de la evolució política humana, se parla ja del possible adveni-

ment d'una Societat, comprensiva de tots els pobles civilitzats, com d'un Ideal que's comensa a dibuixar en els boirosos termes dels llunyans horitzons. Es clar que moltes y variades causes contribuïren a originar dit caràcter generalisador y uniformista, dit aspecte de civilització; la creixent facilitat de comunicacions, el prodigiós avenç de les ciències naturals, y consegüentment l'aplicació d'elles, a utilitzar per a l'home les forces y energies de la naturalesa d'un modo més complert y perfeccionat que no fins allavors, el natural abatiment dels pobles després de tantes guerres y desastres, y per lo tant la llur aspiració unànim a un regiment de pau, de benestar reposat... tots són factors que s'han de tenir molt en compte al apreciar la manera de ser de nostra època. Més per això, la importància indiscutible que totes aqueixes causes, tots aqueixos factors hagin pogut tenir en contribuir a originar aquelles corrents generalisadores, aquelles uniformades y cada dia més estenses organitzacions per a diversos fins de la vida social, no esclueix la transcendència, la primacia indiscutible

de la Revolució francesa en dit resultat: ella fou la que ab son individualisme anàrquich, la que ab sa quasi deificació de l'Estat, la que ab aspiracions y declamacions sentimentalistes, preparà'l terreny per a la nova forma de la Societat; ella fou la que, ab el màgich encant que aixís en les col·lectivitats, com en els individus, sempre produeix una cosa nova, una promesa afalagadora, contribuí a esborrar en part els esclussivismes de rassa y de frontera, que si fins allavors no estaven molt arrelats entre'ls pobles, pesaven molt entre'ls reis y governs, que eren els únichs elements que en aquelles societats malaltisses tenien certa energia y vitalitat social. Aqueixa infusió d'humanisació ideal, com podriem dir, aqueixa corrent de germanor y mútua comunicació, aqueix esperit generós y altruista que la Revolució va inspirar a tots els pobles que sofriren sa influència, es a mon entendre, un dels pochs resultats benèfichs que va produir, una de les poques quantitats positives que's poden incloure en son balanç. No va ensenyar, ni va establir la *llibertat*, per la mania igualitària, y'l geni absorbent y teorisant tant propis del esperit francès; la llibertat l'han practicada sempre, la porten en ses venes, els pobles de rassa saxona, y per estranya y felís casualitat, el nostre poble català, aont sempre hi ha tret esplèndida florida aquella idea generosa y enlairada. No va poder implantar la *igualtat*, perquè tal com l'entenia era una igualtat fictícia, abstracta, vaga, y per lo tant, contrària a la naturalesa a més de que la desigualtat es l'legítima com diu Renan, sempre que sigui necessària per a'l bé superior de l'humanitat, per quan una societat té dret a lo que ha de menèster per a viure y progressar, encar que d'això'n resultin injustícies per a l'individu. Val més una brillant personificació social, una Cort fastuosa, esplèndida y fecunda, una forta y viva aristocràcia, que una general, monòtona y estèril mediocritat.

Més si no va fer imperar la *llibertat*, ni la *igualtat*, va contribuir, si no a fer regnar en absolut la *fraternitat*, —perquè això es

impossible en la societat humana, — al menys a fer comprendre's, a relacionar-se, a interessar-se recíprocament els pobles entre sí, a mirar-se tots ells, ja que no com a membres d'una meteixa família, al menys com a sers que tenen parells interessos, semblants aspiracions y ideals y que estàn subjectes a iguals perills y contratemps.

No obstant aqueix sentiment de *fraternitat*, de comunicació d'ideals abassant tots els pobles, tant noble, tant elevat, tant fortificador, quan se sent y's practica d'una manera acomodada a les necessitats del moment, y tenint sempre en compte la naturalesa humana, pot ser font de perillous resultats quan se desvia de sa limitada corrent, y tendeix a convertir-se en esclussiu, en absolut, en dominador.

Alguns esperits superiors, y per lo tant moltes multituts han volgut fer del meteix la única base, l'únich fi de les societats humanes, y per això s'han originat en aquelles multituts, certes orientacions, que si bé responen a necessitats, a instints y sentiments humans, mai podran realitzar-se plenament y en totes ses conseqüències, perquè son contràries, y pretenen destruir altres sentiments, instints y necessitats, tant naturals y tant indestructibles com les altres. No cal dir que'ns referim a les corrents socialistes, que tant esteses, tant importants, tant amenaçadores se presenten per tot arrèu.

¿Aqueix moviment socialista, aqueixos ideals d'engrandiment territorial constant y insaciable, y de força d'acció dels nostres Estats centralistes, aqueixa progressiva uniformisació, que tant en el terreny polítich, com en el de l'Art, de les modes, de les costums, caracterisen els nostres temps; el regne de l'Unitat simplicista, en una paraula, anirà creixent encara, fins a conseguir realisar el somni de molts, l'adveniment d'una Humanitat uniformada en tot y per tot, o be al contrari, els temps a venir, l'aniràn destruint paulatinament, implantant en son lloch una Varietat indefinida, total, vivificadora?

Jo crech que en part ja ha passat aquella fè cega, quasi absoluta, que en les obres uni-

versals, en les solucions uniformistes, en els procediments centralisadors, han tingut les generacions que'ns han precedit, y que en son lloch comensen a obrir-se pas, les idees particularistes inspirades en la mateixa naturalesa, guanyant aqueixes cada dia nous ardits defensors que impulsats per sont entusiasme, combaten generosament per les noves formes, pels futurs motllos de la societat. Y s'ha d'advertir que aqueix despertar, aqueix renovellament de força, de tals idees y solucions, si be avui va adquirint cada dia més y més vitalitat, més y més energia, son origen ja ve de lluny, més ben dit, mai han deixat aquelles d'existir, perquè responen a una imprescindible necessitat humana, individual y social, son filles de les més amagades y misterioses forces naturals, que mai deixen ofegar-se del tot per convencions y artificis.

Aixís veiem, que malgrat el gran apla-nament polítich, la quasi total carència del sentit de la realitat en que estaven governants y pobles a principis del sigle passat, després de les guerres napoleòniques, desseguit apareix en el món europeu, y s'arrela fortament en la consciència general, el principi anomenat de les *nacionalitats*, que si be moltes vegades no es prou ben sentit, prou ben interpretat, no obstant no deixa de ser ja un signe precursor dels temps a venir, un ideal completament desconegut de totes aquelles generacions de filosops, polítichs y governants, que desde la época de l'absolutisme reial ensà, havien dirigit el moviment dels pobles europeus; es dit principi, una reivindicació serena y forta dels drets verament imprescriptibles que constitueixen la personalitat de les societats complertes, un factor en fi, que ha jugat y haurà de jugar tant brillant paper en l'evolució de l'humanitat, fins a convertir-se en l'arbre de rotació a l'entorn del qual girarà tot el moviment social. Napoleón tercer va dir, «*anèu al devant de les idees de vostre sigle, y les idees us segueixen y sostenen; anèu-hi al darrera y us arrastren; anèu contra d'elles y us volquen.*» Aqueixes

paraules ben be's poden aplicar a aqueix nou principi o ideal de les nacionalitats, que avui encara potser no té prou força social, potser no es lo suficient desenrotllat y potent per a imposar-se, mes que sens dupte arribarà dia en que dominarà en absolut, convertint-se en el capital principi generatriu de les societats humanes civilisades. No serà 'l principi de les nacionalitats el foch-follet d'un sigle, una ilusió de somniadors, un pretexte per encubrir hipocresies d'ambiciosos, sinó que serà una fase d'un progrés tradicional y continuu, que triomfarà de totes les reaccions suscidades a sa marxa. ¡Quina evolució ha sofert, no més que en la segona mitat del sigle XIX, aqueixa idea del nacionalisme, o aqueix principi de les nacionalitats! Quan va comensar a plantejar-se en el món polítich, era tot ell, plè de vaguetats, de confusions, de misteris, com tot lo que comensa a sortir de les nebulositats de la concepció y vol conquerir un lloch en la vida exterior; ni 'ls pobles, ni 'ls mateixos governants y teorisadors, tant els que 'l combatien com els qui 'l defensaven, sabien ben be lo que significava, lo que era, quina havia de ser sa missió; aixís se comprenen les injustícies y fins les espoliacions que en son nom se varen cometre: aixís s'entén que prenent per pretext aquell principi, la Prússia en 1864 mogué aquella injusta guerra que li valgué 'ls ducats de Schleswig Holstein, que la Rússia y l'Austria, hagin procurat anar dominant y apoderant-se de molts territoris balkànichs, que l'Alemanya s'hagi apoderat de l'Alsàcia y Lorena; etc. etc. Mes cada dia, els pobles van adquirint una més definida consciència, un sentiment més concretat respecte de sa personalitat, una força més conscient, y per lo tant més poderosa, de sos drets col·lectius y indestructibles, y per això cada dia's va precisant més y més el veritable principi de les nacionalitats, cada dia's va afirmant ab més energia, devant de les artificialitats y convencionalismes dels Estats contemporanis, la voluntat col·lectiva dels pobles, el principi de la existència plena y reconeguda de les

nacions com veritables unitats morals, úniques societats polítiques complertes: havent-se d'observar que aqueixa necessitat fonamental de les nacions com a actual base y fins com a condició imprescindible de les futures y somniades organitzacions socials, es reconeguda fins per molts qui sembla hagin de ser enemics d'aqueixa plasmació sociològica de l'humanitat; Jaurès, el socialista francès diu: «*les nacions, sistemes tancats, en la vasta humanitat incoherent y difusa, SON LA CONDICIÓ NECESSÀRIA DEL SOCIALISME...*»

Y noti's que aqueix desvetllament del esperit particularista, que aqueixa protesta de la Realitat, de la Naturalesa, contra l'uniformisme utòpich, y contra l'artifici, que en el món polítich s'anomena *nacionalisme*, també s'ha estès ab major o menor intensitat, en els demés camps de l'activitat humana, també ha anat penetrant en una o altra forma en totes les regions dins les quals s'agita y treballa l'humanitat, fins en aquelles que més semblaven haver de ser contràries a dita influència. Ja van passant aquells temps en que les masses socialistes creien en el pròxim adveniment d'un *millenarium*, d'una societat tota perfecta, benaventurada, ditxosa, abarçant dins d'ella, tots els homes igualisats. No, el socialisme d'avui, en general, ja no es el socialisme, no sols de Fourier, Saint-Simon, Owen, y de tots aquells utopistes de la primera mitat del segle XIX, sinó fins ni'l de Marx, Lassalle, y demés partidaris del anomenat *materialisme històrich*, de les solucions del qual, radicals, comunistes, y uniformisadores, cada dia se'n va apartant allissonats per doloroses experiències. Fixem-nos en aqueixa evolució, en els pobles més avençats baix tots els punts de vista y sobretot baix l'aspecte industrial y social. A Anglaterra, als Estats Units, a l'Australasia, a la mateixa Alemanya, cada dia organisen els obrers noves societats cooperatives, nous sindicats, que si be moltes vegades se desvien de llurs fins, per a destinar llurs medis y energies esclussivament a la lluita de classes, no obstant son resultat

general es el de contribuir a desenrotllar en la classe obrera, un cert sentiment d'armonia social, una certa intuició de la realitat de les coses, que han de conduir-la a millorar realment sa situació d'una manera feconda y durable. De lo que's preocupen en dits pobles les classes treballadores, y fins molta part de les classes burgeses les hi ajuden, es de millorar practicament la llur situació, de conseguir noves energies, y noves armes, per a no caure fatalment en la lluita per l'existència, y aqueix es el camí que per a llur veritable prosperitat y per a l'armonia y unió socials han de seguir.

Encara, encara hi hà molt que fer, per a desviar les corrents socialistes de sa tendència abstracta y uniformadora que es son pecat original, y poder aixís aprofitar lo que tenen d'humanitari y reparador, utilisant la força moral que representen, per a vigorisar les nostres societats escasses de potencialitat anímica: encara potser han de passar les societats per dramàtics conflictes, per a que's pugui fer ben palpable la inaplicabilitat de les meteixes revestint aquella tendència generalisadora y utòpica. Mes si la humanitat no està condemnada a destrucció eterna, si l'home no ha de canviar de naturalesa, y per lo tant no ha de deixar de ser home, no hi hà dupte, després de més o menys temps, s'anirà normalisant la vida social dels pobles per medi d'una armònica conjunció d'aquelles aspiracions y tendències generals a tots ells y d'aquelles altres que son específiques, característiques y irreductibles de cada un, aïsladament considerat. Y aixís serà, perquè 'ns trobem en el comensament d'una era de l'evolució de l'humanitat, en la que tot tendeix a aquell fi. Si l'Europa quan va sortir de l'Edat Mitja, sembla va tenir per missió donar origen y forma a grans unitats, si aquella va ser la època dels grans Estats, dels grans exèrcits, de les grans literatures, no sols nacionals, sinó que casi diriem europees, puix en el segle XVI domina la espanyola, en el XVII y XVIII la francesa; si a sa vegada en l'edat mitja, la humanitat civilisada va desenrotllar, va fer dominar

esclusivament en tots els camps de sa activitat el principi de la Varietat, exagerada y anti-natural moltes vegades, creiem que 'ls temps a venir, lo que 'n podem dir edat futura, allissonats per lo passat, estàn destinats a fer fructificar y a resoldre en una vivent y ordenada forma les antinòmies y discordàncies que la vida social engendra entre 'ls homes; a assegurar el progrés veritable dels pobles, no més que fent-los conformar en sa vida a les sempre fecondes ensenyances de la naturalesa, que en ses obres se 'ns mostra Una, Vària, y Lliure; a fer imperar, en una paraula, en tots terrenys, el regne sobirà de la Realitat, fins avui tant desconeguda, encara que això sembli una paradoxa.

Y precisament perquè 'l Catalanisme representa dins de nostra terra aqueixa Armonia viventa de l'esperit d'Individualisme, ab la idea d'Unitat, la idea Socialista, en el sentit més general y compresiu de dita paraula; es per això que se 'ns mostra com al principi deiem, com una aspiració, com un moviment general a quasi tots els pobles civilisats, com una anticipació viventa, com una auriola bellament lluminosa de temps futurs, que guia nostres passos y alenta 'ls nostres cors ab la fè inquebrantable que dona la pressentida Victòria.

JOSEPH MARTÍ Y SÁBAT

De l'acció dels poetes a Catalunya

(*Acahament*)

EN Guimerà es l'autor essencial del teatre català, aont ha versat ab opulència 'l doll de la seva inspiració, intermitent, mes no igualada per ningú a hores d'ara. En els quatre cicles de sa producció teatral (tragèdies, poemes dramàtics, comèdies, drames realistes) hi hà pàgines magnífiques y glorioses que consagren el gran poeta com a *Fundador* del teatre català, y com a únic mantenedor formidable de la nostra escena.

Cal fer esment de la prosa roent de sos discursos aplegats en el volum *Cants a la Patria*, d'aont s'aixeca un espurneig incessant d'imatges.

Un nom convé esmentar encara d'aquell període; el den Bertràn y Bros, el més elegant dels poetes qui casaren l'inspiració amorosa ab l'ambient rural. La seva *Lletra de Convit* es memorable; son llibre de *Cançons y Follies* y ses notes de *Popularitats, vuits y nous y cartes que no lliguen*, model impreuable de literatura folklorica.

Si en el primer període de l'evolució poètica el catalanisme era una penya, en aquesta segona etapa ha esdevingut un partit, una obstinada minoria intel·lectual que ha de créixer sens treva, perquè ha aplegat tots els prestigis creadors de la nostra terra. Una gran emoció idealista se comença a estendre de la mentalitat escullida al poble; l'impuls del sentiment porta alguna vegada fins a la violència y el fanatisme; el catalanisme té un aspecte de revolta. En les costums s'inicia francament el retorn a la genuïtat terral. El catalanisme per virtut de la seva contínua gesticulació, d'inofensiu qu'es, y tolerable, en el primer

període, esdevé molest per bona part de la gent estersa. Ell cada dia ab nous dogmes y noves agressions se fa més hostil, però guanya més y més en organisació y disciplina dels seus, y conquereix la juvenesa ab son furor profètic. L'inspiració poètica ve un moment que s'aixuga; la política devora per complert els esperits. Se fan himnes que son proclames, com la *Sagramental* de Collell, de la qual avui encara en reciten troços els oradors catalanistes a les eleccions dels districtes llunyedans. El llenguatge, corresponent a l'ideal polític particularista, se fa dialectal; tothom accentua les línies del vigatà, del tarragoní, del empordanès; el pagesisme esdevé casticisme; aquest es el temps violent y masclé, y be podem dir que si una niçaga d'homes equilibrats no hagués emprès l'estensió y normalitat del catalanisme, nosaltres els partidaris de la renaixença hauriem mort ofegats dins maresma atuhidora de mal-sana catalaneria.

Entre aquest segon període y 'l darrer hi aparegué la producció millor del qui fou un dia popular y celebradíssim Apeles Mestres. L'opinió unànim de la nostra juvenesa no manté l'Apeles en el lloch d'honor que un dia li adjudicà fins la crítica més intel·ligenta. Al aparèixer ab sa fàcil poesia, cantant coses petites, en metres àgils, ab certes cures de boniquesa, y amprant enlloch d'un dialecte rusticà, el verb barceloní, l'Apeles assolí tot duna 'l renom de poeta amable, exquisit, aduch aristocràtic. Dos mèrits indiscutibles té la producció poètica de l'Apeles; l'haver procurat ab totes ses forces la musicalisació de l'es-

trofa, y l'adopció d'una modalitat lingüística y espiritualment ciutadana. L'Apeles Mestres ha servit de pont a l'inspiració poètica moderna, mes, de la seva obra en quedarà gran cabal? Avui el seu català sembla paupèrrim, la seva fantasia passada de moda, la seva forma poètica inexpressiva y sovint pueril, y la seva elegància, ai! es lo que ha quedat més malparat, perquè una fada maligna l'ha convertida als nostres ulls novençans en trivialitat quan no en franca xavacaneria. No-res-menys insisteixo en dir que sense l'Apeles Mestres quedaria inesplicada la nostra evolució poètica, y encara haig d'afegir qu'ell dilatà en gran manera 'l nostre públich poètic, al qual successivament enternia ab l'*Anyell de Pasqua* y escandalitzava ab el *Crepli*, però obtenint-ne sempre coral tribut d'admiració. En fi de comptes, hem de respectar la poesia de l'Apeles; no examinem si es o no ben pura; les nostres mares se pensaven que ho era, y forem irreverents si anessim a escatir si l'opinió de les nostres mares té o no fonament científich.

Som ja arribats al tercer període de l'evolució poètica catalana, el període normal, civil, ideal. Al arribar aquest punt, la poesia trenca la fórmula estreta dels Jochs Florals; la poesia ja no cap en un concurs, de la mateixa manera que la política ja no cap en unes bases y s'estén poderosament en corrents cada vegada més obertes per tota la superfície de la terra catalana. Aquest es el període en que floreix ab maravellosa varietat l'idealisme de la terra catalana, en que s'creen a dotzenes les estètiques, en que formiguegen traduccions y adaptacions de totes les literatures, en que 'l llibre y el periòdich s'estenen y viuen, en que comença decididament la severa disciplina del vers català y pel esforç universal s'enlaira gradualment la tònica del idioma, tendint-se a la llengua literària única, seguint en lo possible la tradició dels antichs, pouant en les aportacions dialectals del segon període, y altres de noves, important ab lloable

intenció, els neologismes necessaris y agraïdols com ho han fet totes les llengues en els seus períodes de construcció.

Heusaquí En Joan Maragall, iluminista, panteista a qui la Divinitat se revela en la tremolor del verb, y que 'ns dona tant aviat els endecasíllabs portentosos del seu primer llibre de Poesies, que són indubtablement els de major plenitud de perfecció de nostra literatura, com llampegueigs emotius de forma indòmita, en alguna ocasió fins penosa. En Maragall es un excels poeta; aduch diria que la poesia es tant essencial en ell, que trascendeix a la seva conversa, y al seu article, a tot emanatisme de la seva nobilíssima personalitat. Els poetes del període anterior, principalment els secundaris, que no he anomenat per no fer-me interminable, trobaren que la poesia era política; En Maragall en cambi si ha escrit les seves visions immortals de S. Jordi y les Roses catalanes y de l'Alçament ha sigut perquè ha vist ser l'admirable exode polítich del nostre poble un element poètic de multitut guiada per un instint diví, que li ha transfigurat aquella política que per ella sola no hauria segurament influït el seu esperit quietista y sumergit en la devoció de la naturalesa y del amor. El verb d'En Maragall es viu, intens y plè de sobtades esgarriances, al sentir, en hores propícies, la revelació de la bellesa del món. El seu temperament es intensament romàntich, però la pedagogia goethiana en que En Maragall s'ha educat li comunica desiara la solemnitat y l'ordre de la clàssica sobrania. Al repetir-me aquell vers de la *Vaca Cega*.

Orfe de llum sota d'un sol que crema

confesso ab ingenuïtat que m'apar trobar-me devant de l'altíssima dignitat, de la puresa helènica.

Convé parlar aquí d'Emili Guanyabens, cantor simpàtic dels humils, versificador pulquèrrim, el primer poeta català qui sistemàticament y ab bella elevació artística enriqueix la nostra literatura ab traduccions definitives. La musa den Guanyabens es

verista, partidaria d'un cert ideal de progrés bondadós; ha tingut moments, com en *La Nit de Sant Joan* de visió riquíssima, immediatament corprenedora. En Claudi Planas y Font, simbolista, intrigat per l'ànima subtil y misteriosa de la naturalesa, arribà en obres com *La Plana Caldejada*, que tant agudament lloava En Soler y Miquel, a expressar ab finesa gairebé morbosa deliquís y anhels d'un misticisme panteista.

En Costa y Llobera, per més que comencés sa carrera poètica en l'etapa anterior ab obres tant definitives y imponderables com *L'Harpa* y el *Pi de Formentor*, ha de situar-se en aquest període que estudiem, no sols perquè ses obres anticiparen aleshores els aconteixements d'avui, sinó perquè la seva verdadera influència, y el desdoblament complert de la seva personalitat han esdevingut en els nostres temps. En Costa y Llobera ha sigut conscient del seu magisteri a exercir. En 1875 diu la forma pura y inspirada de l'oda ab son *Pi*. En 1876 ab *L'Harpa* volia encaminar l'artificiós romanticisme que aleshores dominava vers les clares esferes de Goethe y Schiller. En 1879 obra 'l camí de la poesia clàssica ab sa poesia *A Horaci*. Més tart en son *Agre de la Terra* consagra dins la poesia moderna interessantíssimes versificacions d'origen o aire mitgeval, fent reviure les velles llegendes en versos estrets y penetrants com darts. Ell ens dotà ab mestria del reposat y meditatiu tercet en *La Calumnia Venjada*. Ell duia a la més alta perfecció 'ls alexandrins aparellats (*La Deixa del Geni Grech*) o trenats en magestuoses estrofes (*L'antich Poeta Vivent*). Ell cisellava 'l sonet imperial de catorze sílabes, imposant-lo als nous poetes. Ell ab ses *Horàcianes* seguint el camí oblidat després de l'Oda a Horaci, insistia en la necessitat d'enriquir les cadències del vers, y dignificar pel exemple de grechs y lletins la poesia catalana. L'obra poètica d'En Costa forma, donchs, un conjunt complert y sistemàtic d'alta pedagogia. El llenguatge no es mallorquí, sino bell català, la visió esdevé sovint grandiosa y la bella nobilitat de l'estil

es verament exemplar. L'inspiració d'En Costa brolla limpidíssima com l'aigua clara per aont passaven lentament els cignes que guaita en una de les seves poesies el jove príncep italià; la seva plasmació de llenguatge, aont hi influïren la gràcia helena, la dignitat llatina y la dolça humanitat italiana, dona l'efecte de que 'l català sigui una llengua que ja han laborat insensiblement escoles poètiques y corts de galania.

Ve En Ruyra, l'autor insigne de *Marines y Boscatjes*, llibre únich en nostra literatura, En Ruyra, qui a més de la seua prosa superba, té sonets de polidíssima filigrana aont la seva ànima meditativa y concentrada enclou pensaments d'una hermosa originalitat. En alegres cançons descriu les malifetes y les mercès dels habitants del món aeri; y, finalment, li devem el *Pais del Pler*, exempli mitgeval, ara lleuger y fantàstich, ara fonda y dolorosament humà; sovint frescament popular, sovint enginyós y primorosíssim; torn per torn regositjat pel bullici mundà y piadosament encalmat per l'olor ascètica de l'hermitatge.

En Guillèm A. Tell duqué —ell primer que tots— una delicadesa *normal y continuada*, com la de la moderna poesia francesa, a la literatura catalana. Ell imposà, contra les últimes odes barroques y els últims romanços de ventall, les visions elegants y escullides. Ell duqué el sonet als Jochs Florals, y guanyà per aquesta privilegiada forma poètica la més envejable sort de fecunditat. Jo repeteixo sovint, ab una mena d'emoció religiosa, aquell seu sonet qui comença:

De tanta rosa qu'en ton front s'inclina...

En Joan Alcover, el poeta lluminós y àtich, l'orador vibrant y selectíssim, té un instint segur y subtil de la bellesa. De sos dits al meteix temps afalagadors y enèrgichs, la joia poètica en surt fulgorant, y sapientíssimament caírada. *La Belenguera* es la poesia patriòtica per excel·lència; la vella tradicional teixeix sens treva les cabelleres d'or y argent,

de l'infantesa qui s'enfila
de la vellura qui s'en va.
La Belenguera fila, fila,
la Belenguera filarà.

Tothom coneix la vivacitat descriptiva de *La Serra*, y el sentiment profón de la elegia *Dòl*. Per En Joan Alcover com per En Costa la creixença interminable del mohiment català ha sigut causa de renovellament, d'inmersió en les corrents més pures y abundoses d'una nova vida poètica.

Hi hà encara En Miquel dels Sants Oliver, esperit cultíssim, gran enamorat de Mistral, que 'ns ha donat aquesta deliciosa *Glosada de Jaume el Navegant*. Ell ab sos Sonets de Músichs, qui restaren inèdits fins no fa gaire estona, precedí 'l brillant mohiment sonetista de Catalunya que causa tanta indignació a D. Miquel d'Unamuno. L'Oliver es un d'aquests esperits privilegiats en els quals repercuteix tota emoció y tota venustat que hagi contorbat inefablement la vida d'un altre esperit humà, y viu aixís en una comunió d'instants selectes ab els esperits més il·lustres de la literatura.

En Geroni Zanné té una naturalesa semblant; es poeta erudit, escullit, pacient, parnassià; el sol·licita principalment l'exemple august de les modernes lletres italianes, ampra un llenguatge personalíssim, y com certs poetes alexandrins de la decadència grega, revela un excepcional enginy en estrafer ab els versos alats, els colors riallers de les pintures y les hermoses plasticitats escultòriques.

Finalment, En Gabriel Alomar, temperament aristocràtic, sensual, conceptista y erudit, exerceix avui una forta influència sobre la nostra joventut. El seu vers es portentós d'esquisitat; y l'Alomar gaudeix d'una tant rica fantasia que pot ben permetre's l'enumeració, el catàlech erudit en sos *tours de force* de l'enginyosa *Selva Animada*, la melangiosa *Floràlia* y les voluptuoses *Caballeres* sense arribar mai a la sequedat ni a la repetició. Però lo més triat de sa producció literària son els seus sonets, especialment *Consagració*, d'una plasticitat y d'una força sens parelles.

Un període literari aont coexisteixin el misticisme estètic d'En Maragall ab la tentativa clàssica d'En Costa, la clara y magnànima poesia d'En Joan Alcover ab la forma cerebral y exigent de l'Alomar, en que hi floreixi un creador verbal tant poderós com En Ruyra, y s'apleguin selectes esperits aont s'hagi disolt tant copiosa civilització com els de l'Oliver y En Zanné, es d'un interès especialíssim per la meteixa inconexió de les infinites llevors que espargeix la càlida ventada de la renovellança.

Y, per raons fàcils de comprendre, no parlo aquí del esplet de la juvenesa, admirable per l'àrdua intrepidesa de sos esforços, per una certa precipitació generosa ab que se llença en totes direccions, sedenta de conquerir per Catalunya la plenitut y la normalitat de la vida literària. Cal posar grandíssimes esperances en el mohiment juvenívol de la nostra poesia, y no hi hà esperit d'una mitjana cultura que, per poch que midi l'intensitat y la noblesa del universal delit, y la compari ab la penúria de l'ambient, no 's senti dominat per una fondíssima emoció.

Poeta a venir, vos, el destinat a esser poeta capdal, jo us faria una balada dient-vos *príncep*, en el respost. Car vos sou com el Delfí, ple de noves fretures, de qualque pais mitgeval. Alguns de vostres súbdits, amen tal vegada encara, els puerils simbolismes, les estàtues allargades y hieràtiques a pre-texte d'espiritualitat, les ciències resseques de *quistions* estravagants, les cançons èpiques de fira y hostal, les batuces irregulars en nom de l'individualisme, les farces de timèlichs, consagrades prematurament com a *teatre nacional*. Vos, però, com un nou Pere el Ceremoniós, sentiú la fretura de les bel·leses y les savieses, de les ordenacions y 'ls captenements, de les escalonades gerarquies y el chor armoniós de les nobilitats. El cancell d'Esperits (qui diuen mots de contenció removen lentament llurs barbes florides) no sab que ha d'arribar un temps (que serà 'l vostre) en que les onades del mar rependràn una cadència perduda, y una verge inviolada s'alçarà d'una tomba que

segellà graciosament fa segles l'epitafi d'un poeta menor alexandrí, y cessant els brúits de ferralla, les idees esdevindràn rientes y zumzejaràn com abelles d'or damunt de nous jardins incomparables, y la dança tindrà que veure ab la filosofia, y la mitologia crearà 'l verdader teatre, y l'escultura perfeccionarà 'l sentit heroich, y l'Iliada influirà en la vida política.

Jo crech, per tant que es una qüestió actualíssima la de la Poesia a Catalunya. De cap a cap de la nostra terra, y mar endins, en les nostres illes, se sent, agençador del nostre aire de llibertat, un murmur de versos. Jo 'm recordo, de la bella imatge que un dia evocà En Gaudí en una de ses converses, d'aquelles converses damunt les quals sembla que joguinegi l'aura assoleïda que movia 'ls platanars de l'Acadèmia grega. Quan bastim una casa—deia En Gaudí—tot s'agita al nostre voltant en un transport continuat d'alegria. Heusaquí 'l picapedrer laborant la pedra; enllà un fuster serra la fusta olorosa; trafiquen els manobres, un paleta crida desde 'l cim d'un mur qui puja com per miracle, a vora seu n'hi hà un qui canta; 'l sol entra per tot arrèu! Mes ve que la casa s'acaba; uns homens, pervinguts quan ja havia cessat tot renou y tota joia, se tanquen entre unes parets de les quals n'ignoren la creació poemàtica; han arribat l'ordre y la pau definitiva, però aiximeteix el silenci y la monotonia.—Nosaltres els poetes som els constructors dels pobles, y avui que tenim encara tanta

feina a fer en el casal projectat de la civilització catalana, no sentim, al midar tot lo que encara 'ns manca, al veure aqueixos forats per aont entra 'l sol, una impressió de desencoratjament y de pessimisme, sinó un ànsia de creació qu'es benaventurada perquè ha de ser feconda. Aquell murmur de versos de que us parlava ha d'esser considerat com l'anunci falaguer d'un demà benastruch. Tots els catalans tenen feina senyalada, ja ho sé; totes les esferes s'han d'organisar, jo ho vui més que ningú; però jo estich cert de que no solament —y com tothom ja creu— els poetes han engendrat l'Alemanya moderna, la moderna Itàlia, sinó que cap realitat esplèndida esdevé si no ha sigut avans formulada en el vaticini tremolós y august del verb poètic; y nosaltres, certament, encara 'ns hem d'enriquir d'ensomni. No s'ha equivocat pas l'íntim sentit universal dels pobles; la poesia es presagi; l'inspiració promet a les nacions l'amistat de Deu. Anglaterra, es el país del món aont se llegeixen més versos, y es l'abrandament del romanticisme nacional lo que ha menat els inglesos vers l'imperi damunt la quinta part del món. Be-neim, els resultats que ja assolí la poesia catalana; prometem-nos-en cada dia de més grans si corre entre nosaltres aquesta sava generosa de l'entusiasme poètic qui avui, compensant-nos d'uns quants sigles de renunciament y d'esterilitat, obre novament, y ab una especial solemnitat, les tanques d'or del llibre immortal de l'epopeia catalana.

JOSEPH CARNER

El sonet de Marius Dordal

Precisament quan s'hauria fet rodó, y roig, y lent, Marius Dordal devingué dolorit.

En quin llach de melangia eren anades a caure les seves joies, les seves rallaries, les seves entremaliadures d'home prim, descolorit y vertiginós!

Els amichs són com els panells y com els espills. Al menys ho eren els de Marius Dordal qui nomien Pere Olandi, Joan Santjoan y Ròmul Triser.

Quan vivia Marius en el seu món de rialles y trapaceries colorides, Pere, Joan y Ròmul trescaven revestits d'una claror qui 'ls pujava de lo pregón de l'esser, de l'arrel del riure.

Quan Marius devingué flor de plor y brandà la testa com un sàlzer tardoral, Olandi, Santjoan y Triser foren tres pilans de tristura, tres antenes de força, tres fars apagats.

Aquell vers sinistre del primer tercet del sonet de Marius: «Y el bech del marriment foradarà mon pit...» queia sil·laba a sil·laba, indistinta y lentament en els tres esperits, dins dels tres esperits, al pregón dels tres esperits.

La primera quarteta del sonet de Marius començava horripant: «La campana dels morts cantant l'hora dels vius...» Després venien versos de nit de lluna, després venien admiracions.

El sonet de Marius nomia «Finis». Fou únich fill. Fou únich fill d'un'ànima dolorida, y no d'amor, y no de gelosia, ni del desengany, ni de la dissort, ni del món.

L'ànima de Marius Dordal era dolorida unicament del Dolor. ¿No trobariem en tota la terra homes y dones dolorits solzament del Dolor, en nombre copiós per fundar una maravellousa Ciutat?

Y tots els dolorits del Dolor ens dirien exactament els mots de Marius en el tercer vers del segón quartet del seu «Finis»: «Jo soch malalt del mal qui fa els homes esquius».

Y tots, fatalment, cercarien la solitud a faisó de Marius y adhuch de Pere, Joan y Ròmul. Y tots, fatalment foren sorts a música viva y a viu ritme, y menysprearien les fruites assaonades y els besos carnals.

Fóra una Ciutat maravellousa y única la Ciutat dels dolorits del Dolor! De l'ausència de passos tindria els carrers ab herbaçars. Mai les campanes dirien la joia jasmínia y diamantina dels nounascuts. Sempre, la campana dels morts cantant l'hora dels vius. Y en un jardí d'oblit, un crani sobre la molsa laça d'un marge planer ombrejat d'un saule. Y un cel ab follies d'atzur y gris. Y cada nit, en les conques del crani la rosada hi posaria dues llàgrimes.

La Municipalisació de serveis

I. Dos conceptes del Municipi

Al estudiar els diferents conceptes que del Municipi tenen format les diverses legislacions, trobem que, fent una gran síntesis, poden perfectament reduir-se a dos: el concepte que'n podem anomenar germànich, y 'l francès. El germànich que considera el municipi com a un organisme natural, ab vida pròpia, la existència del qual res té que veure ab la del Estat; y 'l francès que considera el Municipi com a una mera *concessió* de l'Estat, coma una creació del poder polítich, sens més vida que aquella que l'Estat li vulgui reconèixer, sens més cabals que 'ls que 'l poder faci la mercè d'otorgar-li. A n'aquests dos tipus, de municipi, que he anomenat germànich y francès, y que podria també perfectament anomenar cristià y revolucionari, poden reduir-se tots els municipis existents, y d'entre aquests dos tipus ha sigut el según el qui més ha predominat en els temps moderns, sobre tot en els Estats anomenats llatins.

II. Municipi actual

El municipi ha sigut considerat, durant el sigle passat, com a pura creació del poder, fet ab el meteix patró ab que 's creaven els *negociados*, les oficines, els distints centres administratius y burocràtics. Hi havia una llei qui determinava taxativament tot lo que 'ls municipis podien fer, y hi havia un *superior geràrgico* qu'en tots els instants podia intervenir en els municipis, anular sos acorts, suspendre els regi-

dors... Y era tant minuciós aquest poder al determinar tot, punt per punt, lo que 'ls municipis havien de fer, que fins se dictaven disposicions qui regulaven els dies en que 'ls Ajuntaments havien d'estar alegres y havien de guarnir la seva casa.

III. Reacció

Però la reacció no podia trigar a venir. Lo qu'es obra de la naturalesa mai desapareix, mai s'ofega, per més que 'ls homens ho combatin y, a pesar de viure els municipis sens cap dret, sens patrimoni, sens dignitat, sens voluntat, convertits no ja en servidors, sinó en esclaus de l'Estat, els homens s'adonaren de que això era una cosa artificial, fictícia, arbitrària, contrària a la naturalesa, y començà de nou a considerar-se el municipi com a un organisme natural, com a una verdadera extensió de la família, ab dret a vida pròpia, y divent desenrotllar, per lo tant, múltiples y variadíssimes funcions. Avui estem en plena reacció, y encara qu'en moltes legislacions se continui tenint del municipi l'equivocat concepte de que avans parlava, abunden els partidaris de la verdadera doctrina, y no es somniar creure qu'en dia no llunyà aquesta tornarà a dominar en el camp de la teoria y en el de la pràctica.

IV. Municipalisme

Aquests múltiples y variadíssims problemes que 'l nou concepte del Municipi porta aparellats, constitueixen lo que s'anomena *municipalisme*. Tots ells son d'una impor-

tància extraordinària, comensant pel més capital, pel que es de vida o mort, o sia, pel que té per objecte determinar les relacions que hi han d'haver entre 'l Municipi y l'Estat. La prosperitat o decadència dels municipis depèn de l'acertada o desacertada resolució d'aquests problemes, per lo qual en la major part dels països s'els hi reconeix l'importància que tenen, estudiant-los ab detenció, discutint demunt d'ells, difundint-los, ocupant-se'n a totes hores.

V. La municipalisació. Concepte vulgar

Un d'aquests problemes es el de la *municipalisació de serveis*.

Fins no fa molts anys a la major part dels ciutadans els hi hauria semblat nova aquesta paraula, a causa de no haver-la, segurament, sentit mai pronunciar. Avui ja no es tant fàcil que això succeeixi, puix, sobre tot en aquests últims temps, s'ha parlat molt de la municipalisació, per lo qual quasi tothom té format d'ella un concepte a lo menys vulgar, sabent, els qui saben menys, que per municipalisació de serveis s'entén l'encarregar-se el Municipi d'executar per sí, sens intermediaris, determinats serveis o indústries.

VI. Diverses denominacions

El nom més comú y més usat es el ja indicat de municipalisació de serveis. S'ha anomenat a n'aquest fenòmen, també, *industrialisme municipal*, *socialisme comunal*, *cooperativisme comunal*, y altres denominacions semblants a les indicades.

VII. Origen. 1.ª llei

L'origen de la municipalisació podem fixar-lo en la meitat del passat sigle XIX. Fou llavors quan començà aquella reacció

contra 'l concepte afrancesat o revolucionari del municipi; fou llavors quan aquestes associacions, trobant estret y inhabitable el cercle de ferro dins del qual havien de viure, comensaren a buscar lo medi d'estendre la seva esfera d'acció. Y aprofitant, unes voltes el silenci de la llei, y fent-se autorisar especialment altres vegades, comensaren els municipis a encarregar-se de determinats serveis, de l'exercici d'algunes indústries, fins que 'l fet tingué ja tanta importància que, no bastant los motllos existents, degué pensar-se en posar fi a n'aquest divorci entre la realitat y la llei. L'any 1903 se dictà a Itàlia la primera llei sobre municipalisació de serveis.

VIII. Les classes

La municipalisació pot esser de diferents maneres, segons el modo com la realisi 'l municipi, segons les causes a que obeeixi, segons els fins que 's proposi, etc. Montemartini, el qui millor y ab més extensió ha tractat d'aquesta qüestió, presenta una classificació que ha sigut després acceptada per quasi tots los autors que d'aquesta matèria s'han ocupat. Distingeix entre la municipalisació simple o per economia, y la complexa o industrial.

A. MUNICIPALISACIÓ SIMPLE O PER ECONOMIA

Existeix quan el Municipi no tracta més que de procurar-se bens que serveixen pel funcionament de l'empresa municipal, productes que necessita per la satisfacció de les seves pròpies necessitats. El Municipi, com tota persona, necessita, per viure, molts objectes, molts productes y, si creu que li ha d'esser ventatjós, pot convertir-se ell meteix en productor de dits objectes. El municipi necessita pedra per adoquinar els carrers; el municipi necessita arbres y plantes pels seus jardins; el municipi necessita pa per l'alimentació de les persones que té recullides en els Alberchs municipals; el municipi necessita aigua pels

serveis higiènics, per regar els carrers y jardins, pel servei d'estinció d'incendis; el municipi necessita gas o fluit elèctric per l'illuminació de les vies y places... y totes aquestes coses, y moltíssimes més que 's podrien citar, no hi ha cap inconvenient en que se les produeixi el mateix municipi, adquirint pedreres, posseint criaders de plantes y arbres, essent propietari de caudals d'aigua, tenint forns de pa, fàbriques de gas o electricitat, etc., etc.

Les causes que poden decidir al municipi a convertir-se en productor dels objectes o bens que per la seva vida necessita, poden esser:

1. *L'acort entre 'ls productors privats per elevar els preus dels productes.* La municipalisació en aquest cas té per objecte combatre un sindicat de productors, obtenint a millor preu els productes. El primer municipi que acudí a la municipalisació, ab aquest objecte, fou el de Londres, qui divent construí varies obres, y havent-li semblat exagerats els preus que totes les empreses privades n'hi demanaren, decidí fer-s'ho ell mateix, ab lo qual obtingué grans economies y ventatges.

Moltes son les ciutats qui s'han decidit a produir directament objectes que 'ls hi eren necessaris, a fi d'obtindre'ls a preus més ventatjosos que 'ls que exigien els productors privats.

2. *La impossibilitat d'obtindre productes de qualitat determinada.* Aquí la municipalisació té per objecte garantir al municipi de la dificultat en que 's troba d'evitar certes sofisticacions de productes. A més els municipis moltes voltes, han d'executar obres d'una solidesa y resistència extraordinaries y això fa que necessitin productes de qualitats superiors que pot esser difícil trobar al mercat.

3. *El desitg d'evitar que les empreses o productors privats esplotin els obrers.*

Molts, a fi d'obtindre major lucre en l'exercici de sa indústria, ja no acuden a sindicar-se ni a alterar la qualitat dels productes, sinó que, abusant de sa superioritat envers els obrers, donen a-n aquests

jornals deficientes o 'ls fan treballar en males condicions o un nombre d'hores excessius.

Per lograr objecte de protecció als obrers hi ha la legislació obrera; hi ha també 'l recurs empleat moltes vegades d'exigir als qui contracten ab el municipi que no feràn treballar a sos obrers més qu'en determinades condicions y dins d'un nombre màxim d'hores que se senyala. Però si 'ls empresaris no volen o no poden cedir a n-aquestes clàusules y 'l municipi no vol desistir de son ideal de protecció als obrers, no li queda més remei, com ha succehit en moltes ciutats estrangeres, que municipalisar el servei.

4. *L'excés d'intermediaris.* Aquí la municipalisació té per objecte eliminar els intermediaris y sos profits, y això ha de succeir quan l'existència dels intermediaris encareix excessivament el producte.

A Anglaterra totes les ciutats importants posseeixen un especial departament ont treballen veraders exèrcits d'obers municipals qui realisen totes les obres importants qu'ha de realisar el municipi. Molts son els municipis que, per les seves obres, tenen verdares llegendes de paletes, de fusters, de manyans, d'empedradors, etc.

B. MUNICIPALISACIÓ COMPLEXA O INDUSTRIAL

Però lo que fins ara he esposat no constitueix encara lo que 'n podriem dir la verda municipalisació. Al cap y a l'últim no té res de particular, y no té tampoch molta importància, el que 'l municipi se procuri directament lo que per la seva vida necessita. La verda vida es la municipalisació que Montemartini anomena *complexa o industrial*, y en virtut de la qual el municipi se converteix en productor de determinats objectes o serveis per facilitar-los als particulars. El municipi, en aquest cas, se converteix en verda empresa industrial. No 's tracta ja, per exemple de produir llum per illuminar els carrers sinó de facilitar fluit als particulars; no 's tracta ja de fabricar pa per l'alimentació dels reclosos

en els alberchs municipals, sinó de vendre pà als particulars; no 's tracta ja de que 'l municipi sigui propietari de les aigües que necessita pels serveis dels quals està enca- rregat, sinó de que 's converteixi en empresa d'aigües, venent-les als particulars...

En aquests casos la municipalisació no es més qu'una nova fase de la lluita secular entre productors y consumidors. El muni- cipi ve en defensa d'aquests últims.

En tres casos l'intervenció del Municipi pot esser reclamada pels consumidors:

A. *Quan la concurrència es defectuosa.* Hi hà molts casos en que la lliure concu- rrència es aparent, però no real, es activa, però no eficaç. Y llavors aquest principi qu'es de tant bons resultats generalment, se converteix en perturbador: Hi han qua- tre classes de concurrència defectuosa:

a) *Concurrència impròpia.* — La concu- rrència, en el verdader sentit d'eixa parau- la, es una verdadera força productiva que tendeix a disminuir el preu dels productes, a millorar-ne la qualitat, a adaptar-la a les constants necessitats humanes. Es lo opo- sat al monopoli.

Però la concurrència impròpia es la que pren la forma de rivalitat productiva, enca- minada sols a promoure la riquesa indivi- dual en dany de la col·lectivitat. Aquesta concurrència no té per objecte abaixar el preu d'un modo permanent en benefici del consumidor, sinó sols treure del mercat un adversari. Aquesta concurrència, en úl- tim resultat, produeix idèntichs efectes que 'l monopoli. Tots havem vist o sentit parlar, per exemple, de les competències que s'han entaulat distintes voltes entre 'ls propietaris de les diligències qui porten a n'alguna població. Allí s'abaixen els preus d'una manera incomprensible, però l'esperit de qui tal cosa fa no es, ni molt menys, afavorir els passatges, sinó matar el rival, arruinar el qui fa la competència a fi de quedar únich en el tragecte, podent fixar llavors el preu que vulgui.

b). *Concurrència anàrquica.* — Aquesta existeix quan la gran facilitat d'exercitar una indústria es un obstacle a la constitu-

ció de cap empresa forta y resistent. En aquest cas la gran quantitat d'objectes portats al mercat, es molt major que la dels que 's necessiten y venen depreciacions qui porten la ruina contínua y sempre renova- da de les empreses. Hi haurà un continuat nèixer y desaparèixer empreses, y això es perjudicial als consumidors. *La llibertat sens regla es perillosa com totes les forces sens frè.* Deia Romagnosi que «la desenfre- nada llibertat de tots se resol en la manca de llibertat per tots». Aixís també la desen- frenada concurrència econòmica es equiva- lent a la manca de concurrència.

c). *Concurrència parcial.* — Aquesta exis- teix quan sols hi hà llibertat en alguns ele- ments de l'indústria, però no en tots. En aquests casos la llibertat parcial d'alguns factors provoca un verdader estat monopo- lístich pels altres. L'exemple típic es el de l'indústria del pà. Al veure a cada ca- rrer un gran nombre de forns sembla que sigui aquesta una de les indústries en que la lliure concurrència està més assegurada. Però si 's considera, després, que tots aquells nombrosíssims forns han de gas- tar farina, y qu'en la indústria farinera, o millor en la blataire, ja no hi hà concu- rrència sinó que tota la producció se troba acaparada en poques mans, se veurà que aquella concurrència es sols parcial y no pot produir beneficiosos resultats.

d). *Concurrència limitada en l'espai y en el temps.* — Es limitada pel temps la que produeix ventatges per avui sens preocu- par-se del demà. Fan aquests tals com el qui talla un bosch per obtindre un major rendiment momentani, com el qui pesca destruint les cries, etc.

Y es limitada en l'espai quan una indús- tria no es desenrotllada en tot l'espai a que fóra necessari estendre-la per obtindre'n majors profits y resultats.

B. QUAN LA CONCURRÈNCIA NO GARANTEIX LA BONA CALITAT DELS PRODUCTES

Una de les més graves acusacions dirigides a la lliure concurrència es la d'haver favoregut la sofisticació dels productes. Naturalment que per evitar-ho hi hà d'haver la constant acció dels poders públics. Però un medi també apropiat, y que s'ha usat molt y ha produït excel·lents resultats, ha sigut la municipalisació. Una de les agitacions més simpàtiques que hi hagueren a Anglaterra fou en favor de la municipalisació de la indústria lletera que's troba avui establerta en moltes poblacions. Per aquesta mateixa raó s'ha municipalitzat en varis punts la indústria farmacèutica, la del oli, la del glas, la dels vins y licors. Varis municipis han establert també, per lograr l'objecte indicat, restaurants municipals.

C. QUAN SE TRACTA D'INDÚSTRIES QUE TENDEIXEN NATURALMENT AL MONOPOLI

Els monopolis de dret, els monopolis podriem dir-ne artificials, aquells que consisteixen en l'avinensa dels productors a fi d'esplotar als consumidors, poden esser, en més o en menys escala, combatuts pel poder públic. Però hi han els monopolis de fet, els monopolis naturals, que son difícils de combatre. Hi han indústries en les quals es molt difícil que hi hagi concurrència, ja per que's necessitin capitals quantiosíssims, ja perquè exigeixin, per exemple, l'ús exclusiu del sòl o'l subsòl de les vies públiques. En aquests casos se troben les empreses d'abastiment d'aigües potables, d'illuminació, de tramvies...

En aquests y altres casos tenim indústries indispensables y en les quals es molt difícil que hi hagi concurrència. Llavors pot venir el municipi y encarregar-se d'aquets serveis, municipalitzar-los. Aixís son molts els municipis qu'han municipalitzat les indústries indicades y moltes altres, com les de telèfons, construcció de cases per obrers, monts de pietat, banchs de préstam, segurs, cases de bany, etc. etc.

IX. Discusions a les quals ha donat lloch

Molt y molt s'ha discutit sobre si era o no convenient la municipalisació, sobre si 'ls municipis podien o no establir-la, sobre si això era o no era una mida socialista. Se n'han ocupat les societats més importants del món; són en nombre bastant considerable les obres que'n tracten; s'ha discutit en els Congressos socialistes; ne parlen els programes de la major part dels partits polítics; la estudià ab deteniment grandíssim, y fent molta llum sobre la matèria, una Comissió parlamentària que nomenaren les Cambres ingleses l'any 1900; se'n ocupà a Espanya la *Real Academia de Ciencias morales y políticas*...

Prescindiré de tot lo que s'ha dit en aquestes discusions y estudis d'ont hi hauria matèria, per omplir diferents volums. Perquè's tingui una idea lo més complerta possible d'aquesta qüestió tractaré sols, brevíssimament de tres punts. ¿Els municipis poden municipalitzar serveis o indústries? ¿Deuen fer-ho? Cas de fer-ho ¿qu'es lo més convenient?

X. ¿ELS MUNICIPIS PODEN MUNICIPALISAR SERVEIS O INDUSTRIES?

Si prevalgués el criteri de l'actual llei municipal espanyola, inspirada per complert en el concepte afrancesat o revolucionari qui considera el municipi com a pura creació de l'Estat, com a mera oficina burocràtica o administrativa, afirmariem que no es possible la municipalisació. Aquell art. 71 que diu que «els Ajuntaments són corporacions econòmich-administratives y sols poden exercir aquelles funcions que per les lleis els hi està encomenades»; aquest article en el qual hi està condensada tota la teoria centralisadora, crech jo que impossibilitaria la municipalisació. Però, per sort, aquest concepte del municipi, com he dit avans, va ja desapareixent.

JOAN VALLÈS Y PUJALS

(S'acabarà)

Cansó ferventa

*Oh perduda entre lloances, clara llum del meu matí,
com te veig pròdiga y alta pel viarany brodat de llors;
or futur dels blats que neixen, com te veig venint a mi.*

*En tos ulls brillen les calmes com el sol sobre 'l desert...
oh prodigi de florides, oh penyal en mar inmens,
tos cabells són com un arbre aont el vent juga distret.*

*Jo t'espero obert de brassos, demunt meu hi sento fè:
flor de llach desclosa a l'ombra sempre blanca en blau de cel,
l'àrit rost que intrèpit petxo a ton foch devé serè.*

*Cançó verge de mirades; franca pau en mar botent:
santa dona que jo busco dins mes ànsies de roméu,
jo 't sé pura com volada de coloms en cel roent.*

*Jo 't sé pura y per so 't cerco, casa d'or del meu anhel,
obre 'ls llavis y arreplega mos petons qu'escampo arrèn,
obre 'ls brassos com un temple d'aont jo siga 'l sol fidel.*

*Vas d'odors en llum de tarda; il·lusió del meu sentir,
són tes mans aigues quietes aont reposa 'l infinit,
es ton front perfum de lliris esfullats a mitg obrir.*

*Es ta boca, alta montanya, gorch profón bellament llis,
es ton coll port d'alabastres, tot rosat de llum exint,
ta cintura es, en mar quieta, raig de lluna movedís.*

*Jo t'invoco ardenta platxa. Tot laçat vinch dels camins;
en la casa aont peregrino pedruscalls tant sols hi tinch.
Prat de goig, fes que a tu vingui com les llums van cel endins.*

*Fes que 'm fongui en tes mirades com un nauxe en els abims,
y que visqui a n'els teus llavis mentre 'l jorns facin cami,
y que mori en tes mans blanques com el dia entre carmins.*

* * *

*Oh perduda entre lloances professó del meu amor,
aire feble de bandera relliscant demunt serè,
en ma pensa jo t'hi sento com un flaire moridor.*

*Dins mon cor altars t'aixeco, màstil alt d'un bell navil,
a tu vinch com una volva pressentint clarors sens fi,
a tu corro, oberts els llavis, ritme blà d'un cant subtil.*

*Mes amunt de lo que 'm volta vull fruï 'l goig infinit;
palma aurífica qui 't grontxes en dolçor d'enterns Abrils,
sigues ala pietosa que refresqui 'l meu neguit.*

*Alta y pròdiga jo 't sento fent ta via pels confins
aont els somnis se deturen a la porta de ton brill,
herba quieta en plà esmeragda, font qui raja en mitg de brms.*

*Dom tes mans santes de gràcia, astre d'altres serenors;
reconforta'm ab tos bàlsems que han de fer-me ardit y fort,
jo 't veuré resplendorosa pel viarany brodat de llors.*

*Mira'm dona en ta grandesa, soch humil y 't parlo ab foch,
ma cançó vindrà a tes plantes enflairada de petons,
jo vindré ab la cançó meua per besar-te poch a poch.*

*Jo vindré, y quan te contempli dintre meu plourà claror,
melodies totes dolces, tot encant, totes perfum;
vela inflada de celístia qui obre al sol rius de blavor.*

*Dintre meu, cant pla de gràcies, com veu d'orgue, s'esplendia
igualmente que 'ls plors de l'aigua dintre l'hora matinal.
Quin bell goig saber-te meva triomfaut de lo llunyà!*

*Meva Dona, sempre meva... y al parlar d'immensitats
guaitar tota la natura fosa ab Tu y ab Tu parlant,
costa en flor aont se cargolen cants y ones abracants.*

*Tos cabells son feix d'espigues, diuen frúits de tots els camps;
els teus ulls son fons enigma, diuen blau de tots els mars;
ta cintura es victoriosa, diu el tot tornat en flams.*

*Les mans teves son blancura, diuen neu en el pichs alts;
els teus llavis son l'ardència, diuen goig de lo creat...
Santa dona, tu ets l'imatge de les coses perennals.*

*Jo t'espero obert de brassos. L'aspre rost vindrà suau.
Fes que visqui a n'els teus llavis mentre 'ls jorns vagin passant;
fes que mori en tes mans nacre com rojor en el cel blau.*

RAMÓN VINYES

El literat y l'artista

QUE es indispensable a l'artista una cultura general y una educació sèria; es dir, que l'hi es indispensable saber molt de tot y això ben sapigut; y al mateix temps que, basat en certs principis, hagi adquirit un caràcter, en fi, que hagi enriquit el seu enteniment de tota mena de coneixements, y per altre cantó sigui moralment educat, es cosa sense dubte.

Molt y molt convé a l'artista el saber coses ben sabudes, estudiades ab mètode, y fins ab cert esperit científich (qu'es com dir estudiades seriament); tenir un coneixement positiu, real, objectiu de les coses, encara que sigui en perjudici a la extensió dels coneixements. Si, tot això l'hi es indispensable, y es una bona base a la educació artística, definitiva.

Però, tot lo que li convenen aquets coneixements positius y aquesta educació moral positiva, el pot perjudicar una educació literària. Per que aquesta, que convé segurament al literat, no proporcionarà a l'artista cap coneixement sòlit y concret que pugui ser-li útil per a 'l seu art, y per altra banda, disposa el seu sentiment y la seva visió de manera contrària a lo que ha de ser, es dir, els forma literariament y no plasticament. Y lo que més pot perjudicar a un artista es tenir un cervell literari, per que apart de qu'es útil que conegui la literatura, y fins indispensable, per que li suggerirà idees (no idees literàries) la literatura com a literatura en sí no li servirà per a res. Per que el literat veu les coses baix altre aspecte que l'artista, y aquest aspecte no es plàstich, únich que pot convenir-li. No es forma ni color, ni idea, tal com ha de concebir la idea un pintor o esculptor. De modo, que la literatura no més pot dar

a l'artista el tema per a la seva obra, però la seva concepció ha de ser absolutament plàstica, y a aquesta idea plàstica s'ha de subordinar tot, y ella es el punt de partida del pintor o esculptor.

Estudii, donchs, l'artista, en les formes naturals y en les obres dels grans mestres, y limiti el seu art dins del círculo que li correspon. No vulgui fer aquest art literari ara tant en ús, que no més pot satisfer als literats, però que mai convencerà als veraders artistes. Y això no vol dir que la pintura hagi de ser pura forma y color, y la escultura forma solament y res més; puix això seria caure en altre extrem, tant perjudicial per a l'art com el primer. Per que en tota obra superior de pintura o escultura, lo que ho governa tot es la *idea*, però aquesta no ha de ser abstracta, sinó viva, representada per imatges, es dir, plàstica. L'artista sempre deu procedir per imatges, y per això els conceptes de la literatura o filosofia no poden convenir-li, per que ni el gust, ni la profunditat plàstica necessària, se adquireixen teòricament sinó intuitivament, observant, analisant les formes naturals, estudiant la manera de idealisar-la els grans mestres, comparant els diversos estils, enriquant l'esprit de belles imatges, afinant el sentit de proporció y d'armonia, en fi, d'una manera objectiva y concreta. Y això, aquesta profunditat plàstica, aquest gust, es lo que deu cercar l'artista, y de cap manera els conceptes literaris que no són del seu domini. Ell se ha de limitar a lo que no més pot ser expressat per la forma, puix aquest es el círculo dintre del qual queden tancades les arts plàstiques.

Y això ja vol dir, qu'es dibuixant o modelant, pintant o observant les obres d'art

ode la natura, que l'artista estudia y's forma, y de cap manera en els llibres. Perquè no es un treball intel·lectual, unicament, el que ha de fer l'artista per arribar a aquella visió sintètica de la naturalesa, com el del literat; es, además, material, y's distingeix del treball literari, en que té una realitat obgettiva ben concreta. Perque aquí no hi entra l'abstracció literària; no es possible, per que l'artista no's val de cap intermediari per expressar-se; se val de la forma real, objectiva, no d'un concepte. Y per tot això, donchs, no es possible estudiar l'art d'una manera abstracta, sinó qu'es necessari exercir-lo per estudiar-lo, y per això, la literatura, al disposar el cervell de l'artista a l'abstracció, l'inutilisa per reflexar ab tota netedat, ab tota obgettivitat, l'imatge exterior.

Hora es, donchs, de que els artistes s'emancipin d'aquesta preponderància de la literatura que fa de ells uns artistes fluixos, neurastènichs, estravagants; y tornin a lo purament plàstich, sense voler ser literats ni pensadors; tornin a l'estudi de la forma, y que la pintura y escultura siguin propiament pintura y escultura. Però al dir que l'art se limiti a lo plàstich, no vol dir que se limiti a la simple còpia de la realitat, sinó que pel contrari, la idea, el pensament, es el que du naixensa a les grans obres. Lo que vol dir això, es que l'idea de l'escultor o pintor sia una imatge: la disposició del quadro o la escultura, la distribució de la llum, l'agrupament de les figures, l'equilibri de les masses, els gestes, el moviment, el tò de l'obra. Aquest es el verdader *fondo* de l'obra d'art, y mai la escena representada. Y crech que podria aplicar-se també als artistes plàstichs, lo que un modern filosof va dir dels músichs, quan deia: «que revelaven la essència més íntima del món, y expressaven la sabiduria més profunda, en un llenguatge que la raó no entén.» Y es cert, car la raó no diu per que una for-

ma es bella ni el perquè de certa harmonia de olors o agrupament de figures, y menys encara, explica aquesta impressió particular de serenitat y entusiasme que desperten les obres d'art, aquesta impressió quasi religiosa. Y això indefinit que expresa el pintor y escultor, es el verdader fondo, y la verdadera idea plàstica que va tenir l'artista; y mai la escena concreta, limitada, petita, representada en el quadro o estàtua, sobre de la qual els literats fantasiegen tant. Sí, al escultor y pintor hi hà que buscar-lo en això indefinit que ell expresa per medi de formes, y mai en lo que representa el quadro o grupu escultòrich, que es lo purament literari.

El pintor y l'escultor donchs, haurien de rebutjar tot lo que puga distreure'ls de buscar les imatges vives, colorides, las belles formes, no volent fer de l'art literatura, ni filosofia, ni poesia. Forma y color han de ser l'objecte de l'artista com son els medis d'expressar-se.

Y tornem a repetir-ho: la gran idea fa la gran obra, però, es més gran lo que l'escultor o pintor expresa en això indefinit, inexpressable en altre llenguatge que no sia en el del color y la forma. Y per això, ben al revés del literat, l'artista veritable *no sap* les coses d'una manera concreta, però les hi *veu*. Per intuició penetra la llur essència que traduïda en imatge, expresa lo més íntim y universal, la veritat eterna de les coses. En fi, per acabar: el món de la literatura y el de l'art, encara que se troben en el fons, son radicalment distints en la forma, y per això, se han de destacar un de l'altre tant com sia possible. Pensar es la feina del filosof, sentir la del poeta, veure la del pintor o escultor. Y això no vol dir, que filosof, poeta y artista, per ser-ho de debó no hagin de sentir, pensar y observar a la vegada.

J. TORRES - GARCIA

“Les Benaventuranses” de Cèsar Franck

per Vincent d'Indy

SINGULAR ha sigut el destí del genre de composició anomenat *Oratorio*, y ben digne d'estudi particular, car constitueix un dels més curiosos exemples de transformisme que's poden descobrir en l'història de l'Art.

L'*oratorio*, que fou al principi una mena d'òpera mística, aviat devingué purament líric, acostant-se a la forma simfònica, quan va adoptar l'aspecte de *Cantata*; mes, en nostra època moderna, època atormentada, època d'interinitat, en la qual la fè, assaltada pel dubte, ja no troba en l'art sa natural expressió, l'*oratorio* musical insensiblement va esser cridat a substituir y a continuar un genre literari completament abandonat: l'*Epopèia*.

L'*epopeia*, monument poètic al qual ens acostem ab certa supersticiosa temensa, car ses manifestacions, facilment comptades, no més apareixen de tard en tard en l'història; l'*epopeia* que sols se troba en els sigles dits de transició y baix condicions especials, va esser en efecte molt temps. pels pobles, la senyal del pas d'un modo d'esser establert a un nou estat artístic y social.

Al sortir de les influències purament místiques y teocràtiques qu'embolcallaren en tot temps el breçol de les nacions y civilitzacions, s'obre sempre una era de combats, heroica en l'antiguitat, cavalleresca en l'edat mitja, precedint el període en el qual l'home, sa personalitat física si voleu, devé l'únich objectiu del moviment social, fins la vinguda d'un nou cicle que recomença y reprodueix la marxa dels precedents.

Es, donchs, al mitg del període d'agitació, de guerres gegantines, d'accions sublimes y crims monstruosos, que floreix invariablement el lotus misteriós de la literatura anomenada èpica.

Tals són les *epopeies* homèriques, que fixen la llengua y la mitologia en els orígens de la civilització grega; tal es l'*Enèida*, lliure creixent en el límit meteix que separa el món pagà arribat a l'estat d'absolut escepticisme del impuls de fè entusiasta que va engendrar tota la gran civilització cristiana. Tal es així meteix aquella *Commedia*, precedida, per raó de justícia, del qualificatiu *divina*, la qual, nascuda al mitg de les lluites incessants que commovien l'Itàlia, fou una obra de pacificació que acoblà y concentrà tots els coneixements de l'època, totes les creències exuberants, el generós fenomen de les quals veiem en les creuades.

Quan l'*epopeia* tracta de produir-se fora de son medi o dels temps favorables per a la seva eclosió, llavors perd una part de sa significació: pot ser un poema habilment versificat, ab certes apariències de grandesa, com la *Farsalia*, el *Paradís perdut* o la *Mesíada*, però serà sempre una obra de dilettantisme, no una manifestació universal, necessària, esperada.

En els nostres temps l'ànima humana viu massa inquieta, massa somoguda de tots costats per a estar en condició d'infantar literariament l'obra de candorosa creència que deu esser l'*epopeia*; el cant un poch indeterminat del vers ritmat, assonant y fins rimat, ja no té'l poder de desvetllar l'interès dels pobles y fer conèixer a tothom els

pensaments altíssims del poeta; es precis un altre element que prengui l'ofici de trutximàn intel·lectual, element dotat d'una influència misteriosa y quasi divina, però ensem s jove y capàs d'adaptar-se per raó de sa naturalesa expressiva, al desitg de somni y d'ideal que habitarà sempre al fons del cor de l'home, y que mai podràn desarrelar tots els esforços dels apòstols del dogma materialista.

Aquest element vivificant es la música.

Y el sigle XIX vegé, de Beethoven a Franck, passant per Schumann, Berlioz y Wagner, gran quantitat de produccions, sagrades o profanes, que no són altra cosa que poemes èpichs musicals.

Epopeia, la *Missa solemnis* en la qual l'autor de les nou simfonies conta la vida de Crist, la grandesa de sa doctrina y l'anhel de pau fraternal, somni de l'ànima moderna. Epopeies, incompletes si's vol, però al menys matèria èpica, el *Faust* de Schumann, paràfrasi del colossal poema de Goethe, y la *Damnation*, aon Berlioz tracta d'assimilar el meteix poema a l'esperit francès; epopeia, la *Tetralogia* aon Wagner, per a la major glòria de la música, infondeix nova vida als mitus y símbols de les creències septentrionals, a la faicó d'Homèr condensant en època remota les llegendes mediterrànies; epopeia, en fi, *Les Benaventuranses*, obra en la qual el «pare Franck» conta, podriem dir ab candor, l'acció benefactora d'un Deu que es tot amor sobre 'ls destins humans.

Efectivament, aquest poema musical compleix totes les condicions exigides en els temps clàssichs per a la constitució del poema èpich: unitat, grandesa, plenitut y interès del subgecte, apropiació del medi y del poeta, fent aquest obra de fè en un sigle minuat per l'incredulitat, creient personalment ab la major fermesa allò que 'ns descriu, imposant-ho fins als meteixos escèptichs, valent-se del discurs musical, menys precis, però més universalment corprene-dor que 'l poema versificat. *Les Benaventuranses* foren l'obra esperada de la fi del sigle XIX, obra que, a despit d'algunes feble-

ses inevitables (*aliquando bonus dormitat Homerus*) quedarà dreta com un temple superb, reposant ab solidesa sobre 'ls fonaments tradicionals de la fè y de la música, y elevant-se en ferventa pregària cap al cel per sobre les agitacions del món.

* * *

Com succeeix ab gairebé tots els grans monuments de l'art, l'eclosió de *Les Benaventuranses* fou precedida en vida de son autor d'un període de preparació llarch, molt llarch; així en la *Vita nuova* s'hi troben presagis de la *Divina Commedia*; així, ens sorprèn trobar l'esboç del tema que segellarà la IX simfonia en un senzill *lied* escrit per Beethoven l'any 1804.

Les Benaventuranses foren l'obra de sempre de Franck.

Des sa primera joventut, des que no se sent *virtuós*, sinó músich creador, ja pensa en assimilar-se en l'ordre de les sonoritats l'hermós poema d'idees, el Sermó de la montanya. Aquesta promesa d'una felicitat futura no podia menys de seduir al cristià sincer y fort en la fè. Jesucrist atravesant les multituds per a semblar-hi les paraules de justícia y de pau, no podia menys d'aparèixer als ulls d'un Franck com la manifestació feta música d'un Deu d'amor calmant ab un gest els dolors de l'humanitat.

Franck amava aquell text, y el llegia sovint. Sa família conserva un llibre dels Sants Evangelis, que era un premi de quan anava al col·legi; la pàgina que conté 'l discurs diví dona senyals d'haver sigut molts cops consultada; a més, al marge de cada una de les paraules de Jesús s'hi veuen unes ratlles fetes ab l'ungla, ratlles que nosaltres, sos deixebles, coneixem ben be; ab elles quan no tenia llapis, subratllava els passatges de nostres exercicis sobre'ls quals volia atraure nostra atenció, siga per aprovar-los, siga per blasmar-los.

Una pessa molt antiga per orga, datant de sos principis d'organista, el manuscrit de la qual s'ha perdut, portava per títol: «El sermó de la montanya»; igual títol podem

veure en una *Simfonia per orquesta*, a la manera dels poemes de Liszt, que data igualment d'una època bastant antiga, y no ha sigut publicada.

Traduir el diví poema en una paràfrasi digna d'ell, fou donchs, el pensament constant del mestre; mes li calia un text versificat...

Confiant molt poch en sa educació literària, no gosava escometre aquesta tasca y els *llibretistes* d'aquells dies no 's dignaven (afortunadament!) perdre uns moments fructuosos per a donar a un obscur organista el plà d'una obra, els resultats pecuniaris de la qual sols aparexien molt problemàtics.

Franck, qui no era l'asceta esquerp y intranzigent, descrit per certs crítics poch informats, acceptava ab gust amicals invitacions a dinar o passar la vetllada; li plaia anar de vespres a algunes cases amigues per a descansar de la feina quotidiana, y tot sovint el trobàvem ab la família de M. Denis, qui era professor del liceu Sant-Louis. Dit senyor frapat per l'entusiasme de son amich organista quan desenrotllava conversant en l'intimitat el poema del Sermó de la montanya, el plà del qual se feia cada dia més clar en sa pensa, no mancant-hi més qu'un text escrit per a devenir música, volgué buscar un col·laborador literari de Franck, trobant a la fi aquest col·laborador en la persona de Mme. Colomb, esposa d'un professor del liceu de Versailles.

Mme. Colomb versificava ab bastanta facilitat, y havia publicat algunes poesies, fent-se mereixedora d'un dels premis concedits anyalment per l'Institut.

Algunes converses bastaren a l'artista per explicar-li la marxa del poema tal com la concebia y l'havia somniat durant anys y anys, y Mme. Colomb, conformant-se a les indicacions donades, li va donar uns versos que, ab tot y no esser molt notables com poesia, no obstant no posen cap entrabanch y deuen indubtablement preferir-se als que podria haver escrit sobre aquesta matèria un llibretista de professió.

El mestre ja té 'l text tant vivament desitjat: tot seguit comensa la tasca, però avença ab dificultat... les esmenes se multipliquen, y sembla que 'l compositor no sab ben be quin istil deu adoptar; camina a les palpentes, y aquesta indecisió se fa més sensible sobre tot en la primera part de l'obra.

Mes el pròlech va esser escrit bastant depressa, y a la tardor de l'any 1870, les dues primeres *Benaventuranses* estaven fixades musicalment. Durant l'hivern de 1871, no tenint l'esperit lliure de l'angoixa que llavors oprimia els cors francesos, y no podent pensar en la creació de coses noves, consagra ses hores de llibertat a l'instrumentació de lo que té escrit, terminant-la en ple bombardeig de París. Després de l'intermedi motivat per la composició de *Redempció*, torna a escometre el poema y escriu el tercer cant, el del Dolor, que sembla determinar una orientació segura en quant a l'istil de l'obra; després ve l'himne sublim a la Justícia, confiat a la veu del tenor solista, el borrador del qual porta la data de 1875; en fi, res més el distreurà fins arribar a terme durant la tardor de 1879. Necessità deu anys per a edificar el monument.

Mes solament molt temps després de sa terminació, fou executada la primera vegada integrament aquesta obra mestra, per l'orquestra y chors de l'Associació artística, baix la direcció d'Eduard Colonne, en la temporada d'hivern de 1891, un any després de la mort del mestre. Aquesta execució va esser una verdadera revelació, tant per a'ls artistes com per a 'l públich.

Poch després, Liège, la vila natal de l'autor de *Les Benaventuranses*, va donar una segona audició d'aquest poema, baix la direcció d'en Sylvain Dupuis, el 1.er d'Abril de 1894. Aquell meteix any s'executava dues vegades més a Utrecht, el 8 de juny y el 18 de desembre, y l'any següent el distingit director d'orquestra, Viotta, actual director del Conservatori de La Haya, el dirigia a Amsterdam, en l'immensa sala del Concertgebouw, comptant ab un chor de més de sis-cents cantaires.

Mentrestant la Societat de concerts del Conservatori de París solament s'havia atrevit (y ab quina timidesa!) a executar dos fragments de *Les Benaventuranses*; fins l'any 1904 no figuraren íntegrament en sos programes, dividides en dues sessions; però a l'obra mestra ja no li calia aquesta consagració tardana per a devenir cèlebre.

**

El poema se divideix naturalment en vuit parts precedides d'un pròlech: en vuit cants, devem dir, si volem continuar l'assimilació ab el poema èpich dels antichs. Cada *cant* es per sí meteix un petit poema que presenta antitèticament un doble quadro: primerament una esposició dolorosa o violenta dels mals o dels vicis regnants sobre la terra; després l'afirmació celestial de l'espició d'aquells vicis, del remei contra aquells mals; y en fi, entre aquestes dues parts, ja a manera de conclusió, la veu de Jesucrist qui, ab breus paraules proclama la benaventuransa promesa als guarits y als santificats. Cada una de les parts del poema es un verdader tríptich en tota la realitat del terme: dues composicions posades cara a cara y complementant-se per oposició, mentres que la figura radiant de Jesucrist, sempre la mateixa y sempre diferent en ses variades actituds, ocupa 'l punt central.

Semblant concepció, armoniosa per la correspondència y absolut equilibri de les parts constitutives, emana del meteix Franck, no'm cansaré de dir-ho, perquè això es remarcable en una època que cap músich volia inquietar-se de la disposició y realisació de son subiecte, deixant-ho tot a l'albir del qui escrivia les paraules.

En efecte, res més «Franck» que aquesta obra en la qual, deixant de banda el paper que's reservava l'incomparable músich, es fàcil trobar l'atavisme pictòrich que emmatlla instintivament als antepassats d'art o de família la meravellosa intel·ligència del tríptich, el geni arquitectural que reuneix aquesta col·lecció de quadros en un monument sòlit y poderós, y en fi la fè del cris-

trià traduïnt candidament, a la faisó dels confiants primitius, la figura de Deu fet home.

Si insisteixo sobre 'l Crist de *Les Benaventuranses*, es perquè 'l mestre ha sapigut donar a la divina persona una interpretació mai proposada anteriorment en tota l'història de l'art musical. Massa tímids o massa respectuosos, els grans músichs de l'època polifònica y del període següent no havien gosat fer aparèixer y parlar el Fill de Deu com a personatge real. Si el celestial Jardiner troba la Magdalena ⁽¹⁾, la seva veu es confiada al cant col·lectiu, com en els madrigals dramàtics. Més tard, Jesucrist se deixarà entreveure en Cantates y Oratorios, mes servarà quasi exclusivament el caràcter de la rigidesa protestant. Haendel, Bach sobre tot, ens mostren el Deu fort, el Deu terrible, el Deu sublim qui plana sobre la terra, y deixa baixar fins a l'humanitat admirables sentències de pau o de condemnació; mes no el Deu qui viu al costat nostre la nostra vida, sofrint nostres mateixos sofriments y sentint compassió de nostres mals ab la tendresa de pare, que descobrim continuament en la relació evangèlica. Més tard, el trobarem, en Berlioz ⁽²⁾, en un estat d'il·lusió impregnada certament de poesia; per altres no serà més que «l'hermós Nazare» o potser quelcom pitjor: un pretext per a escriure cavatines y ariosos... Llavors ja no 'ns queda res de la divina persona, y sa realisació musical s'en ressent terriblement y devé d'un convencionalisme insul y repulsiu.

Cèsar Franck —perdonèu-me l'expressió familiar— no s'en va per les branques; així ha conegut y estimat a Jesucrist, així ens el dona en *Les Benaventuranses* ab tot el cor de cristià sincer. Ens asseguruen que ab aquest propòsit va llegir la *Vida de Jesus* d'Ernest Renan: si això es exacte, sens dubte ho devia fer per afirmar tot lo contrari, car la personalitat inconsistent de l'home

(1) Heinrich Scütz.—*Dialogus per la Pascua*.

(2) *L'Enfance du Christ*.

qui vol fer-se Deu, descrita per dit autor, no té certament cap punt comú ab l'imatge del Deu qui s'ha fet home per aconsolar y salvar l'humanitat, pura realisació del músich creient y bo.

Y realment, aquesta imatge de Jesucrist, o millor dit el sò de sa veu, constitueix l'unitat de l'obra en son aspecte musical; es el centre, el subjecte principal entorn del qual s'agrupen els diferents elements del poema; sembla que algú d'aquests elements, donades llur importància, complexitat y la quantitat de medis musicals emprats, tindria d'absorvir en profit propi l'atenció de l'oient; no-res-menys, cada vegada que la Veu de Crist se deixa sentir, baldament sigui durant pochs compassos, tot lo demás s'esborra per a deixar en evi-

dència la figura divina que 'ns commou fonament. Es que Franck ha sapigut trobar per a traduir al Crist una melodia verament digna del personatge que devia comentar musicalment.

Aquesta melodia tant senzilla, y ensemps tant frapant, que no pot oblidar-se un còp sentida en el pròlech aon apareix per primera vegada, no arriba a son complet desenvolupament fins a l'últim cant, mes aleshores devé d'una inspiració tant sublim que, al veure-la enlairar-se com les espirals de fum de l'incens sota les voltes d'una catedral, un hom creu assistir en realitat a la radiant ascensió dels benaventurats cap al celestial sojorn.

Trad. per *Vicens M.ª de Gíbert*

(S'acabarà)

Orientació y organització del moviment musical popular a Catalunya

EN aquestos precisos moments en que la vida catalana sembla voler entrar de debó, d'un modo definitiu, en una època de plenitud y de conscient desenrotlló de totes les activitats qu'integren la expansió progressiva dels pobles joves y impulsius, ja siga per la implantació d'un regiment polítich llògich y racional que respongui a les necessitats col·lectives del país; ja per la creació de càtedres y museus que cooperin als estudis de la nostra joventut; ja per la protecció oberta a tota obra d'investigació filosòfica y científica que donga un camp més estens al nostre intel·lectualisme; ja pe'l desvetllament dels estudis econòmichs que vinguin a regular els sistemes de treball y fer més sòlides les riqueses; ja per les manifestacions de l'art en sos diversos aspectes; ja pe'ls projectes d'implantació d'escoles populars modernes ont s'eduquin coratjosament els nostres ciutadans futurs; ja per la reforma decisiva de la ciutat qu'obri noves vies a tota empresa, com també per tantes y tant variades iniciatives particulars, en tots els ordres del nostre moviment social, intel·lectual y artístich, no s'ha de creure inútil dedicar, encar que sien breus moments no més, a estudiar, aixís rapidament y d'una ullada general, l'estat de la nostra *cultura musical popular*, d'aquesta—que jo 'n diria, senyorial—cultura del esperit, que va al cap de les civilitzacions de tots els pobles. Parlo d'estudiar la *cultura musical popular*, es a dir, aquella cultura que pertany de plè a les facultats sensorials del poble; aquella cultura que va directa al poble, que 'l mou,

que l'exalta, que l'ennobleix; que li parla ab sa mateixa llengua, y el con mou ab sa mateixa senzillesa, y el dignifica ab sa mateixa honradesa. No haig de fer arà aquí l'elogi de la *música* com a expressió suprema de tota idealitat estètica, ni haig de fer remarcar la força poderosa y la importància transcendental que de dia en dia va adquirint aquesta art—tant essencialment y emotivament humana—en els problemes de la moderna psicologia. La seva acció educativa, expressivament sentimental y promovedora d'entusiasmes, a l'ensem que depuradora y ordenadora de tots els moviments y de totes les brusquetats y violències del esperit, es de tots prou reconeguda tant per sa eficàcia pedagògica com per sa influència directa en tota llei moral reguladora y pe'l seu poder innegable—en tant qu'*expressió de la sensibilitat dels sers vivents*—qu'en els aspectes d'elegància y d'emoció y de refinament eleva la democràcia dels pobles, despertant-li els ideals d'una redemptora distinció, y suavisava les inevitables altituds de la aristocràcia, infinçant-li el sentiment de l'harmonia en les lliures manifestacions de l'esperit, com a fonament imprescindible de tot equilibri y de tot avenç social.

Aquí a Catalunya—com gairebé a tot arrèu, però molt més tart que a tot arrèu—la *música* ha vingut manifestant-se y desenrotllant-se entre nosaltres en les formes més variades y més irregulars y en la més completa inconsciència de la seva alta finalitat y dels seus prodigiosos dominis. Els petits nuclis dels intuitius, dels fervents aristò-

crates de l'art, han sigut sempre els únics qu'han sentit verdaderes necessitats d'emoció y fins d'expressió musical y els únics qu'han procurat construir penosament y esforçadament l'edifici d'aquesta educació espiritual que'n dihem *música* y que tant afina y regularisa les nostres especialitats intel·lectives y adhuch les nostres excentricitats passionals. La seva obra ha sigut y es encara lenta y fadigosa, perquè la *música* es potser l'art més exigenta ab la espiritualitat dels pobles. No penetra ni s'entrega mai sense anar precedida d'un estat superior de gràcia, sense trobar un ambient propici a ses revelacions sonores. De la mateixa manera que's presenta franca y riallera, noble y agradosa, en l'ignoscent encant d'una canço popular ingenuament dita en la calma d'una prada assolada, devé incantada y pertorbadora, estafeta y perversa, en els llavis impurs y barroers d'aquella ignoranta y lasciva presumpció rural que no ha arribat encara a una perfecta y armònica civilitat. La *música* vol esperits ben disposats y exigeix ensemps que una sòlida educació, un marcat refinament y una distinció preclara en les costums.

A mida que totes les necessitats de l'home van concentrant-se y afinant-se en l'individu y van donant cada dia més justa y cabal idea d'aquest ser superior a que sembla aspirar la humanitat, la *música* va penetrant més en els pobles, y va expandint-se, y va creixent, y va devenint cada vegada més clara y més precisa y fins més dominadora en les facultats del sentiment y del pensament humà. Aquí, som encara totjust als començaments de tota aquesta intensitat de vida. Totjust y gràcies que n'hajam vist l'enlluernament. El poble en general—y no esclueixo cap classe determinada perquè totes, en aquest sentit, estan regularment a la mateixa altura—no ha sortit, no ha sapigut aixecar-se encara d'aquest ambient d'abandor y de menyspreu en que's troba davant de tota producció artística. Degut a moltes y a molt diverses causes com son lluites, malestars, incultura general, persecucions, inestabilitats, etc..., l'art per ell,

es un producte de luxe, una cosa de la que s'en pot prescindir ben comodament, una lluhissor superficial que dona bon tòc de vegades y que distrèu y ajuda a passar el temps en altres. Els qui's diuen fervents de l'art, els qui'l mouen, els qui'l cerquen, els qui'n viuen, han sigut sempre—en comparació ab la gran multitud d'indiferents—reduidíssims, y han exercit llur sacerdocí, massa sovint, separats per mesquines rivalitats d'ofici y petits odis, fills, gairebé sempre, de la mateixa inconsciència ab que han anat cultivant llurs aficions en aquest art. No l'han sapigut viure ampleament l'art ni han sapigut portar-lo al poble. Han sigut excessivament egoistes y especialistes. La *música*, per la qu'hem esmentat avans, elevació espiritual que requereix, es, sense cap dubte, la que n'ha patit més d'aquesta manca absoluta d'amplitud en les concepcions de l'obra artística.

Els escriptors y poetes que feren el nostre renaixement literari y polítich—a semblança dels romàntichs y naturalistes francesos del 1840 al 1870, entre els quals Víctor Hugo, Lamartine, Gautier, Dumas pare, els Goncourt, Balzac, etc.—foren de lo més hermeticament tancat que s'hagi pogut veure en el sentit de la música, y en cambi els músichs que han treballat pe'l renaixement musical de nostra terra fins avui dia, quasi tots ells, han demostrat una tant completa y lamentable incultura literària y artística que ha arribat a perjudicar y a fer, la major part de les vegades, del tot banal y infructuosa la seva obra.

El poble podem dir que s'ha trobat completament abandonat al seu propi instint, puix, en veritat, ben rares vegades ha sentit un viu interès per l'obra dels seus músichs, obra per altra part que, faltada d'aquesta base sòlida de bon gust y de cultura, ha sigut, naturalment, sempre incompetenta. En Clavé, a la seva època—encara que senzill y poch cultivat—per la seva doble personalitat de músich y de poeta y pe'l seu caràcter eminentment observador y resolt, fou el primer qu'emportat per un fort temperament somniador y per una fàcil penetració en

l'ànima popular, logrà iniciar un moviment musical qu'influís directament en el poble. En Clavé, ab la seva vibranta intuïció y ab la seva generosa concepció de l'art, sapigué moure el poble, y aprofitant uns moments polítichs favorables, creà les primeres societats chorals. Inconscienment constituí una prodigiosa força popular semblanta a la que havia fundat uns quants anys avans, Zöllner a Alemanya ab les seves «Zöllner-Verein» de les que arribà a reunir-ne una vintena a Leipzig, que, després de la mort del mestre se constituiren en associació permanent ab el nom de «Zöllner-Bund» (Unió Zöllner). Aquestes associacions de cantors populars se pot dir que han sigut les que han fet dels alemanys el poble més músich del món. D'elles n'han sorgit més tart els *Liedertafel*, els *Soengerbund*, els *Liederkrantz*, etc..., que prosperen encara en tots els recons del imperi, ab un admirable esperit d'organissació y disciplina ensempe que ab un gran entusiasme; essent aquestes notables y exemplars associacions d'aficionats—algunes de les quals, com la de Magúncia per exemple, conten ja més de 75 anys d'existència—les que han creat el medi ont s'ha desenrotllat tota la música alemanya del segle XIX.

En Clavé, ab tot y la ressonància que alcançà ab la seva obra, y ab tot y haver-la arrelada en les costums del poble, no tingué continuadors, y's pot dir que l'obra seva perdé tota la vitalitat y tota la virtualitat al morir el mestre; car encara qu'existeixin avui dia les societats chorals ab el nom del fundador, estàn tant completament caigudes y tant desnaturalisades y faltades de tot ideal artístich, que llur existència—en la forma en que perduren—es, ara com ara, més perniciosa que res més. No obstant, jo crech fermament que aquestes entitats senzilles, d'un caràcter esclussivament popular, no hauriem—els qui trevallem per la vida de l'art musical a Catalunya—de permetre en cap de les maneres que arribessen a desaparèixer. Elles han preparat y preparen sempre, mentres subsisteixen de cara a un ideal que les inflami, el camí d'un art,

si aixís pot dir-se, superior o quan menys més refinat y més intensament educador. Elles ens han portat els nostres Orfeons, y les cançons d'En Clavé han sigut precursoras en el poble de la música elevada dels grans mestres. Es clar, com se veu, que llur finalitat ha de ser del tot diferenta a la d'aquestos Orfeons. Elles han de ser simplement les que aixequin el poble al crit de l'art, mentres que 'ls altres han de ser els qui encaminin encertadament aquest meteix poble envers una esfera d'educació més positiva y sèria y envers més altes necessitats espirituals. L'obra de les unes y dels altres es la de no abandonar jamai al poble *sigu quin siga el grau de cultura musical en que's trobi*. Les societats chorals que 'l despertin, que llensin en ell la primera llevor de idealitat, que l'iniciïn ab entusiasme y que l'omplin de cançons enhardidores. Els Orfeons, que comencin ordenadament la seua cultura artística, que desenrotllin ses facultats intuitives, qu'organissin saviament la seva educació musical y que portin aquell meteix poble a un món més elevat y més complexe d'emocions y de comprensions estètiques. Baix aquest punt de vista, mai com ara havia sigut evident la necessitat d'organisar d'una manera definitiva y llògica tot el nostre moviment musical popular. El renaixement patriòtich d'aquestos darrers cinquanta anys ha determinat un gran desvetllament d'energies en tots els ordres de l'activitat, y l'artista y el comerciant y el polítich y l'home de ciències—ara passat l'enlluernament del despertar—han començat ja a sentir la vida nova en totes ses complexitats. Es clar que aquest desvetllament ha sigut sobtat y febrós y que ab ell, ensempe que s'han aixecat coses que convenia aixecar, s'en han deixat caure d'altres que no haurien d'haver caigut. Això es inevitable y tot lo que ha d'esser tornarà al seu lloch. Lo verdaderament important es que la influència de les nacions poderoses y modernes se noti ja, cada dia més, en nosaltres, perquè com més consciència tindrem de la pròpia personalitat, més els anhels d'una

vida plena y sòlida, complerta y equilibra-da, exhuberanta y vigorosa, arrelaràn en el poble y anirà vencent de mica en mica la seva inèrcia y la seva fatal passivitat. Aixís tots els problemes de la vida moderna se presentaran més clars als nostres ulls. Aquest de la educació musical popular, que podriem dir-ne el problema de la educació sentimental de les ciutats, s'ha presentat ja entre nosaltres y no podem conscientment evadir-lo ni deixar-lo descuidat en cap de les maneres.

Socialment, científicament, pedagògicament y artísticament, els pobles, en l'actualitat, no poden prescindir d'una educació musical graduada y raonable que, partint de les classes més humils, vagi a les classes més altes de la societat en una progressió ascendent de coneixements tècnics y d'aptituts cada vegada més refinades. Per a formar aquesta complerta educació musical, que ha d'arribar a encarnar-se en l'ànima meteixa del poble, no son suficients els conservatoris, ni les escoles oficials, ni les capelles religioses, ni els cursos particulars, per ben organitzats y per ben dirigits que siguin. Tot això son elements que senzillament, ben constituits y deslliurats de tota rutina perniciosa, poden ajudar magníficament, per llur acció, encara que poderosa, eminentment individual, a completar y a purificar sempre més l'obra popular qu'es la única primordial, transcendent y veritablement redemptora.

Aquesta obra popular han d'acomplir-la, en mon concepte, com ja he dit primer—y encara que 'l medi puga semblar antiquat, que no ho es en cap de les maneres—les societats corals del poble, convenientment organitzades, convenientment convertides a l'art sà y robust que vigorisa els pobles, y convenientment emportades per una enèrgica y intel·ligenta direcció, y els Orfeons—aquestos nombrosos Orfeons escampats per Catalunya, avui, aixís al etzar gairebé y sostinguts penosament gràcies als constants esforços d'uns quants apòstols visionaris—procurant avans que tot provehir-los d'una orientació ben fixa y ben determina-

da qu'ensempe que assegurí el llur regular funcionament, els dongui valor d'institucions populars útils y imprescindibles en els treballs d'educació del poble. Per a que això fos un fet, seria necessari que els qui constitueixen lo que 'n podriem dir l'*élite* del nostre moviment artístich y especialment musical, no's desentenguessen, com fan ara, de la educació del poble; que's possessin al davant d'aquesta obra y ab sa influència y ab son talent y ab sos medis nombrosos l'ampressin y li donguessin vida y li portessin renovació y ambient artístich; perquè, no contribuir directament a la educació del poble es desentendre's de l'ànima del poble y es abandonar-lo a ses passions desorganitzades y a sa perillosa y destructora desorganització. S'ha de inocular en els elements populars aquest senyoriu de l'art y de la bellesa, y s'ha de fer això en forma apta per a que 'l poble ho puga reconèixer y adaptar-s'ho naturalment y sense violències com si fos una vida nova, cada vegada més generosa, que va afuint a ell de totes parts redreçant-lo y enrobustint-lo y donant-li sempre més consciència de sa dignitat espiritual. Aquí potser—a imitació dels francesos—tendim massa a aristocratitzar l'art y no pensem en aristocratitzar el poble. L'art, de per sí, ja ho es una aristocràcia del viure. D'aquí que 'l poble, en lloch de trobar-se cada dia mellor dintre el moviment artístich, s'en senti com més va més allunyat. Si això es funest y perillós en totes les arts, ho es d'un modo escepcional y extraordinari en la música per la immensa influència que, ben o mal portada, pot arribar a exercir en les evolucions de la voluntat y de la sensació en les multituts. Es precis apropar l'art al poble y el poble a l'art. Jo crech que per a realçar y vigorisar altra vegada les societats corals—avui completament degenerades—n'hi hauria prou ab un sol home de talent o de temperament musical vigorós; un home de sentit pràctich decidit y de confiança cega en els sentiments de la terra, que posant-se al davant d'elles sapigués senyalar-les-hi un camí y sapigués emportar-se-les. L'Enrich

Morera, quan dirigia la «Catalunya Nova», uns quants anys enrera, al intentar constituir una *Federació dels chors catalans* anava a fer una obra de gran transcendència per a 'l nostre moviment musical y fou sensible que no s'apoiés resoltament la seva empresa. Fent l'elogi d'aquesta projectada *Federació* y dolent-se del decaïment en qu'era vinguda l'obra d'En Clavé, deia allavors En Pahissa—aquest músich que ara de poch hem vist manifestar-se ab una obra ben personal y ben esperançadora:—«Tant »llarga època de decadència ha de tenir un »terme, si no 's vol que Catalunya perdi la »institució més civilisadora que posseïx; »però aquesta salvació no es possible que »la procurin els meteïxos que l'han portada »pe'l camí de la degeneració: es precis que »gent nova, a l'alçada de l'art modern universal, si be ab el cor y caràcter de sa terra, que compregui ab tota sa grandesa »la música popular, base de tot art y particularment del d'En Clavé, s'empregui »l'obra de regeneració de l'art coral a Catalunya, seguint son criteri y enlairant »tot lo possible la educació musical del possible.»—En Morera—s'ha de confessar—era l'home insubstituïble per a aquesta obra, y per ell y per la nostra terra, fou una verdadera llàstima que no pogués portar-la a cap. Les societats corals existeixen y la tendència instintiva y lluminosa del poble en sostenir-les es innegable. ¿Perquè donchs deixar-les completament abandonades sense infiltrar-les-hi una nova sava regeneradora?... Jo crech que, sobretot els joves compositors catalans, els qui encara poden tenir algú ideal reformador y els qui—com a joves—sàpiguen veure novament les coses, haurien d'unir-se y preocupar-se'n d'això. Ells, més que ningú, son els qui haurien de portar altra vegada la música al cor d'aquest gran públich qu'es el poble. Si no ¿per qui escriuen y per qui treballen?... ¿Aont s'emocionen y aont s'inspiren?... ¿quins ideals poden tenir per la seva obra?... ¿com podran queixar-se de que 'l públich no 'ls segueix, de que 'l públich no 'ls comprèn?... ¿No la veïeu l'obra d'En

Clavé, feta d'avui; modernisada, en mans espertes de joves renovadors y entusiastes?... ¿no la veïeu quina volada més espantosa no pendria ressuscitant ab clams revoltadors?... ¿no la veïeu ab quina força creixeria y donaria impuls a tot lo altre?... No 's farà mai l'obra del poble—que al cap d'avall es la nostra obra definitiva—si els qui tenim obligació de fer-la comencem per voler prescindir d'ell. Mai cap creador, mai cap renovador, mai cap educador conscient n'ha prescindit.

Generalment aquestes societats corals, dintre el seu limitat—com es natural—camp d'acció, contenen ab medis suficients per a sostenir-se modestament, al contrari de lo que succeeix ab la majoria dels nostres Orfeons, de Barcelona y de fora, qu'en el camp, ja molt més estens d'acció en que es precis que 's moguin y avancin, no poden de cap manera aguantar-s'hi. Aixís les unes per abandon y deixadesa y les altres per falta d'organització y de medis materials ab que poder-se expandir, l'obra de la educació musical popular a Catalunya es de lo més migrada y superficial que 's puga imaginar. A l'«*Orfeo Català*» meteïx—tant respectable—que, gràcies a la constància inagotable dels seus mestres y a veure's extraordinàriament ajudat sempre pe'l nostre moviment polítich, ha sigut l'únic que ha pogut moure's ab un cert desembràs y l'únic que ha lograt alcançar una relativa estabilitat y solidesa, ab tot y lo molt que ha treballat y les empreses que ha portat a cap, no l'hi ha sigut possible—y Deu m'en guart de dir-ho ab el més petit intent de menyspreu per la seva obra, ans al contrari—posar-se encara del tot a l'altura d'una verdadera y sèria institució moderna d'educació musical com Barcelona requereix y com, estich segur, els seus mestres y els seus protectors voldrien. ¿A què es degut això? ¿de qui es la falta?... Veus-aquí lo qu'entre tots hauriem d'estudiar y entre tots, ab bona voluntat, hauriem de procurar resoldre.

¿Perquè no podrien reunir-se tots els Orfeons, els de Barcelona y els de tot Catalu-

nya, en Congrés o assemblea en una època periòdica y determinada per a estudiar seriosament y atentament llurs deficiències, llurs obstacles, llur organització definitiva, y discutir els seus plans de treball y els seus projectes y les seves iniciatives, y determinar ben clarament la seva acció positiva dintre el nostre moviment musical?... ¿Creieu que no hi haurien qüestions a estudiar y a discutir y problemes a resoldre?... ¡Y tants com n'hi haurien!...—¡Que falten mestres ab coneixements perfectes de llur art!...—A meditar la manera de formar-los y d'estimular-los, que prous ne sortirien ben animats per a emprendre l'obra nova.—¡Que falten medis!...—A estudiar la manera de trobar-los.—¡Que falten cantors! ¡que falten cantores!... ¡qu'es precis això!... ¡qu'es convenient allò altre!...—Mirar perquè y a què es degut y fer els possibles per remeiar la falta. ¡Si 'n sortirien d'idees y d'iniciatives y si 'n descobririem de gent, entusiasta y apta per a aquesta obra, d'amichs generosos que avui desconexem en absolut!... La qüestió fora moure el poble a la educació, despertar-li activitats, cridar-lo a noves energies, donar-li facilitats per a avençar, per a reconstruir-se, per a millorar de condició social. Els orfeons, aixís constituïts en congrés, tindrien doble força y doble autoritat davant del poble y adhuch davant de les institucions oficials. D'aquest modo ells son els que haurien d'influir per a que d'una vegada penetrés absolutament la música en la vida de la nació. Ells haurien de treballar, valent-se de tots els medis possibles, per a que aquesta art fos obligatòria, com comença ja a ésser-ho en altres països més avançats, en la instrucció popular.

En gairebé totes les nostres ciutats d'alguna importància l'Ajuntament subvenciona y sosté una escola—que se n'acostuma a dir de música—en la que 'l mestre ve obligat a donar ensenyances de solfeig, de piano, de violí, de fiscorn, de flauta, etc... mellor dit, de tota classe d'instruments en els que 's presentin places. No cal fer remarcar que aquestes escoles de pura tradició rural no donen el més petit resultat. ¿Perquè

aquesta escola—que tota vegada que ja es creada, podria molt be, degudament protegida, convertir-se en una verdadera *escuela de música popular*—no podria ésser el mateix Orfeo que gairebé sempre, acostuma haver-hi en la major part d'aquestes localitats?... ¿Perquè de dugues institucions, avui incomplertes y sense eficàcia, no se'n podria fer una de sòlida y ben definitiva? Per lo que 's refereix als orfeons de Barcelona ¿perquè no se'ls podria organitzar—sense que això impliqués cap renúncia dels seus ideals artístics—com a *escoles de música popular*, per districtes o departaments, subvencionades per l'Ajuntament, a les quals s'obligués a concórrer tots els nois y noies de les escoles públiques?... ¿Qui com la major part dels mestres d'aquests orfeons—deixant apart ineptituds y inesperienza degudes moltes d'elles a la falta de protecció—han demostrat un interès tant gran y una devoció tant ferventa per a la educació musical del poble?... ¿Que 'ls orfeons perdrien potser aquest caràcter polítich que 'ls ha donat el renaixement patriòtic català?... ¿Y què?... ¿Per ventura si portessen una forta y sana orientació artística, això no seria un bé inmeñs per la educació musical del poble y, en conseqüència per la causa de Catalunya?... ¿No es vergonyós, pels qui fem obra d'art que, avui dia la major part dels qui sostenen tots els nostres orfeons mirin més al moviment polítich—y per això els tolerin y els protegeixin—que a l'obra educativa que dona força a aquest moviment?... L'obra de la educació, en tots els sentits que vulga considerar-se es l'obra de Catalunya y no hem de tèmèr que allò que 'ns eduquí y ens enrobusteixi intel·lectualment y socialment pugui per res fer minvar en lo més mínim el nostre sentiment patriòtic, perquè quanta més consciència col·lectiva arribem a tenir del nostre propi valer y quanta més viva siga la confiança que posem en nosaltres mateixos y en nostres obres, més el nostre caràcter personal s'imposarà en tot lo que fem y més la rassa catalana serà forta y lliurement conscienta de sa pròpia personalitat.

Els orfeons, donchs, considerats com a escoles populars y com a institucions de depuració musical podrien tenir vida pròpia—que no tenen avui—y podrien fer obra educativa y obra altament artística, deixant de banda completament totes aquestes ensenyances que avui encara se donen en tots ells ab sistemes y ab procediments antiquats y rutinaris que no produeixen els resultats que 's proposen. Sense cap pretensió de definidor y no més ab l'anhel de contribuir en la mida dels meus esforços al major desvetllament de la educació musical catalana, crech qu'el plà que haurien de comensar a desenrotllar sens perjudici d'ampliar-lo y modificar-lo segons convinga, podria molt be, en principi, esser el següent:—Influir primerament, ja siga en els municipis, ja siga en l'Estat meteix, per a que la *música* fos una ensenyança obligatòria o quan menys permesa y inculcada constanment en tots els nois y noies de les escoles públiques. Això no crech que fos difícil de lograr si tothom s'hi empenyés, ja que tots els sistemes pedagògichs moderns consideren aquesta ensenyança com a imprescindible, sobretot en l'època del primer desenrotlllo dels infants.—Seguidament, els mestres que avui estàn completament dispersos y sense el més petit instint de col·lectivitat, podrien constituir-se—com s'ha fet l'any passat a París baix la presidència de Mr. Gilles, inspector general—en una «*Associació amical de professors encarregats de la ensenyança de la música en els establiments d'instrucció pública.*» Aquesta «Associació» a París té per objecte ajudar els progressos de la ensenyança musical, establint un centre de relacions amicals entre els professors de música; centralisant les observacions pedagògiques; creant una biblioteca musical circulatoria y un Butlletí periòdich, estudiant totes les qüestions relatives a la ensenyança musical; establint relacions entre els professors francesos y els professors estrangers y procurant unir més estretament els professors de música ab els altres professors dels establiments d'instrucció pública.

Aquí—imitant-la en tot lo que 's pogués—podriem instituir-la a la nostra manera aquesta associació, començant per a fer-la servir d'estímul als meteixos professors; per a donar-se ells meteixos medis d'instruir-se y d'il·lustrarse degudament; per a fomentar entre ells l'estudi; per a ajudar-se en ses empreses y iniciatives y per a enfortir-se mutuament tenint per divisa aquelles paraules d'En Vincent d'Indy als seus deixebles de la «Schola Cantorum»:—Siguèu sempre èmuls en el treball: no volguèu mai esser rivals.—La conveniència d'una comunicació constant dels mestres de música ab els mestres dels establiments d'instrucció pública, avui abandonats y desconsiderats del tot, crech qu'es innegable en tots conceptes pe'ls descobriments pedagògichs a que podria donar lloch y dels quals uns y altres se podrien aprofitar.

Un cop constituïts y relacionats els mestres, podrien treballar de ferm per a introduir les nostres cançons populars, y ab elles tota classe de bona música, en les escoles públiques a fi de contrarrestar en els petits infants la influència desastrosa que la música de carrer y de cafè-concert pot tenir en la seva tendre educació del gust y del sentiment. Se podria començar aquí la campanya que ja fa més de vinticinch anys començaren a França Mr. Bourgault-Ducoudray y Mr. Maurice Bouchor, que, sobretot en certs departaments ont els mestres de música no han sigut rutinaris y refractaris a tota innovació, ha donat excel·lents resultats.

També podria perfectament entrar dintre aquest plà de treballs a realisar, el procurar que de mica en mica s'anés implantant en les escoles populars dels municipis el mètode de *Gimnàstica Rítmica* de Mr. E. Jaques-Dalcroze qu'en vista dels resultats, tant notables, qu'està donant a Suïssa y per tot arrèu ont s'està adoptant, s'ha fundat a Berna una «Societat internacional» per a fer conèixer arrèu el mètode d'En Dalcroze d'educació pe'l ritme, per a obtenir la seva adopció en les escoles, assegurar el seu pervindre y garantir també la seva in-

tegritat a fi de que produeixi totes les conseqüències pedagògiques y artístiques que l'autor se proposa. Aquesta societat conta ja avui dia ab 135 membres repartits entre França, Alemanya, Suïssa, Rússia, Anglaterra, Holanda y Bèlgica entre els quals figuren els noms d'il·lustres psicòlechs com el professor Flournoy, musicògrafs com Mathis Zussy y compositors com Max Schillings, Hans Huber y molts d'altres.

Aquest mètode, del qual no es possible donar una idea per lleugera que siga dins dels límits que tinch senyalats, se funda en una sèrie de principis elementals—d'una lògica irrefragable—qu'esposa el mateix Dalcroze al començament del seu mètode y que no 'm sé estar de trasmetre, encara que sia aixís de passada, per lo interessant qu'es el sistema y per lo molt que convindria sa implantació en tots els nostres centres d'ensenyança.

Son els següents, aquests principis:

- «1). Tot ritme es moviment.
- «2). Tot moviment es material.
- «3). Tot moviment té necessitat d'espai y de temps.
- «4). L'espai y el temps per la matèria que 'ls atravesa se troben lligats a un ritme etern.
- «5). Els moviments dels infants son purament físichs y inconscients.
- «6). La experiència física es la que forma la consciència.
- «7). La perfecció dels medis físichs produeix la claretat de la percepció intel·lectual.
- «8). Regular els moviments es desenrotllar la mentalitat rítmica.»

La pràctica d'aquests principis elementals condueix a formular les següents conclusions:

- «1). Regular y perfeccionar els moviments es desenrotllar la mentalitat rítmica.
- «2). Perfeccionar la força y la lleugeresa dels muscles, regulant les proporcions del temps, es desenrotllar el SENTIMENT RÍTMICH MUSICAL y el sentiment del aplom.—Perfeccionar més especialment els muscles del

«aparell respiratori, es afavorir la llibertat absoluta de les cordes vocals y crear la sonoritat en sos diversos matisos regulats per la respiració y es proporcionar al sentit del frasseig un agent mecànich fàcil y intel·ligent.

«3). Perfeccionar la força y la lleugeresa dels muscles regulant les proporcions del espai (moviments combinats y actituds estacionàries) es desenrotllar el sentiment del RITME PLÀSTICH.

«La gimnàstica rítmica—donchs—té per fi el perfeccionament de la força y de la lleugeresa dels muscles en les proporcions de temps y d'espai (música y plàstica.)»

No es possible negar—no més que sia solzament coneixent aquèts lleugers principis — la importància educativa en general—pedagògica y artística—que té l'obra d'En Dalcroze y els beneficis que podria reportar a la nostra educació popular. Y acabant d'una vegada el nostre plà: ja organizada la ensenyança musical per escoles populars, aquestes escoles mateixes donarien el contingent de deixebles y d'aficionats, de cantors y de cantores, per a constituir seriament y artísticament el veritable *Orfeó* que allavors podria tenir un caràcter ben marcat y propi y podria dedicar-se amplement a l'estudi de les obres monumentals dels grans mestres, creant-se un repertori selecte que li dongués valor de sòlida institució, contant ab suficiente preparació y ab suficients elements per a embestir y vèncer tota classe de dificultats y d'obstacles; lo que no es possible fer avui per molta bona voluntat que hi hagi y per molts esforços que 's facin. Els Ajuntaments, les Diputacions, y fins diversos Patronats que podrien constituir-se per a el foment de la educació musical procurarien reunir anyalment els fondos necessaris per a el regular funcionament de les *Escoles populars de música* y dels *Orfeons* que no serien altra cosa, com ja s'ha indicat, que seccions artístiques d'aquestes mateixes escoles; procurarien subvencionar degudament els mestres; procurarien fomentar la fundació de Biblioteques musicals y ajudarien en tot

allò que pogués contribuir directa o indirectament al desenrotll del gust artístich y de la educació musical del poble.

Regularisat el funcionament de les institucions populars, els conservatoris, les escoles superiors de música y 'ls cursos particulars, no hi hà dupte que pendrien tot un altre caràcter y deixarien de ser exclusivament — salvant rares escepcions, — escoles professionals que fan de l'art un ofici. Allavors podria fer-se algún intent de festival artístich tal com se fa a Alemanya, Suïssa, Bèlgica, etc. y de tota aquesta sòlida organització musical, ¿perqué no podria sortir-ne 'l nostre Teatre Líric, ab autors propis y orquesta pròpia y artistes propis que poguessen donar-li tot el relleu y tota l'importància d'una cosa característicament catalana y profundament moderna y interessant, y perquè no podria, adhuch, sortir-ne la nostra sospirada y definitiva *Escola de Música Nacional?*...

Tot això es clar que semblarà, ara com ara, un somni de cervell exaltat més que una sèrie de projectes realisables. No obstant, tot això y molt més que tot això, s'està portant a cap en altres nacions que 's preocupen molt atentament y molt detingudament de la cultura del poble; y si allà ho fan ¿perquè ab esforç y ab constància y ab bona voluntat no hem d'anar-ho fent també nosaltres?... Es obra de molt temps y es obra d'una heròica perseverància y d'un amor sens límits a la nostra terra, però ni'l temps, ni la perseverància, ni l'amor a la terra crech jo siguin coses que puguin espantar-nos y rendir-nos a nosaltres qui tenim posada tota la fè y tota la confiança en la nostra voluntat poderosa que ha d'assegurar el pervenir del nostre poble.

Vull parlar ara avans d'acabar d'un altre factor importantíssim en l'educació musical del poble. Es el *crítich*. Aquest, per mí, hauria d'esser un perfecte educador de les multituds entusiastes; un decidit col·laborador a l'obra de tot artista; un artista ell mateix y, com a tal, un atent observador de les constants evolucions de l'art; un investigador infadigable; un erudit sense pre-

tensions; un coneixedor notable de la tècnica en ses diferents manifestacions y en sos múltiples avenços; un home refinat, senzill, noble y de bon gust en tota mena d'ideals artístichs. La seva missió, que jo considero avui dia, una de les més altes y qu'entranyen més responsabilitat per l'influència directa que té ab l'opinió pública, hauria d'esser purament d'encaminador, de completador, tant de l'obra de l'artista com del pensament y de les emocions del poble. Hauria d'esser l'intermediari entre l'artista y el poble; 'l complement de l'un y de l'altre; un home honrat, sencer, imparcial, recte y savi, ab el qui 's pogués tenir absoluta confiança. Un bon crítich pot fer tant per l'educació del poble com pot fer la mellor de les escoles. Aquí, tristement hem de dir, que 'l moviment literari d'estudis musicals ha sigut ben escàs y que 'ls treballs d'investigació, història y biografia han sigut raríssims. Sense aquesta preparació preliminar la tasca dels crítichs ha d'esser forçosament imperfecta y contraproduent. Així 'ns passa a nosaltres que no tenim crítichs que s'hagin aplicat al examen de les obres del passat y del present; crítichs que puguin analisar llur art ab la superioritat que dona 'l coneixement íntim y fins la pràctica d'aquest art; crítichs que hagin estudiat un sol curs d'estètica musical; crítichs que puguin estar ab relació constant ab llurs companys de les nacions més cultes y més avençades. Els nostres crítichs musicals — y es precis dir-ho per molt que 'm dolga y sense la més petita intenció de molestar-los — generalment, per amagar llur massa declarada ignorància en les obres de que parlen, fan crítica interessada; els llurs escrits son, gairebé sempre, fantasiosos y d'un caràcter exclusivament literari, vulgars, sense precisió tècnica y sense cap mena de coneixements històrichs. Quasi tots tenen una tendència d'un *parti pris* determinat. Son d'aquest color o d'aquest altre. No son independents, no son franks, no son — en una paraula — educats en llur professió y tant aviat alaben desmesuradament una

cosa com la menyspreuen sense la més petita compassió.

També seria hora de que 's procurés posar-hi algun remei a-n això. Tothom s'en queixa, tothom s'en dol y entre tots no sabem trobar-hi la solució. Preocupem-nos constanment de construir tots plegats, y procurem fer prestigis en lloch d'establir ridícoles competències y de recluir l'acció lliweradora de l'art en mesquines capelles. Pensem qu'estem en una època difícil, d'esforç constant y d'estudi sense límits. Estem desorganisats y estem completament desorientats. No acabem d'aniquilar-nos y de destruir-nos, perquè donem un certament ben trist, espectacle al poble que fervorosament espera de nosaltres paraules d'amistat y d'encoratjament y d'impulsió.

Encara que de moltes més coses me seria plaent parlar, res més vui dir sinó recordar a tots, especialment als constructors, als estudiosos, als infadigables, y als qui d'una manera o altre trevallen en aquesta obra immensa de l'educació musical popular a Catalunya, tant necessària y de tanta transcendència per la cultura general de les ciutats, — aquelles sàvies y bellíssimes paraules d'Epictet:—Vosaltres farèu 'l més gran servei a l'Estat si alceu, no pas la teulada de les cases, sinó l'ànima dels ciutadans; perquè val més que grans ànimes tinguin d'hostatjar-se en cases petites, que no pas mitjaners esclaus s'amaguin en cases grans.

JOAN LLONGUERAS

Terrassa, 14 Maig 1908

RETRAT DE VELAZQUEZ *per ell mateix*

Museu del Prado

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

LA GIOCONDA

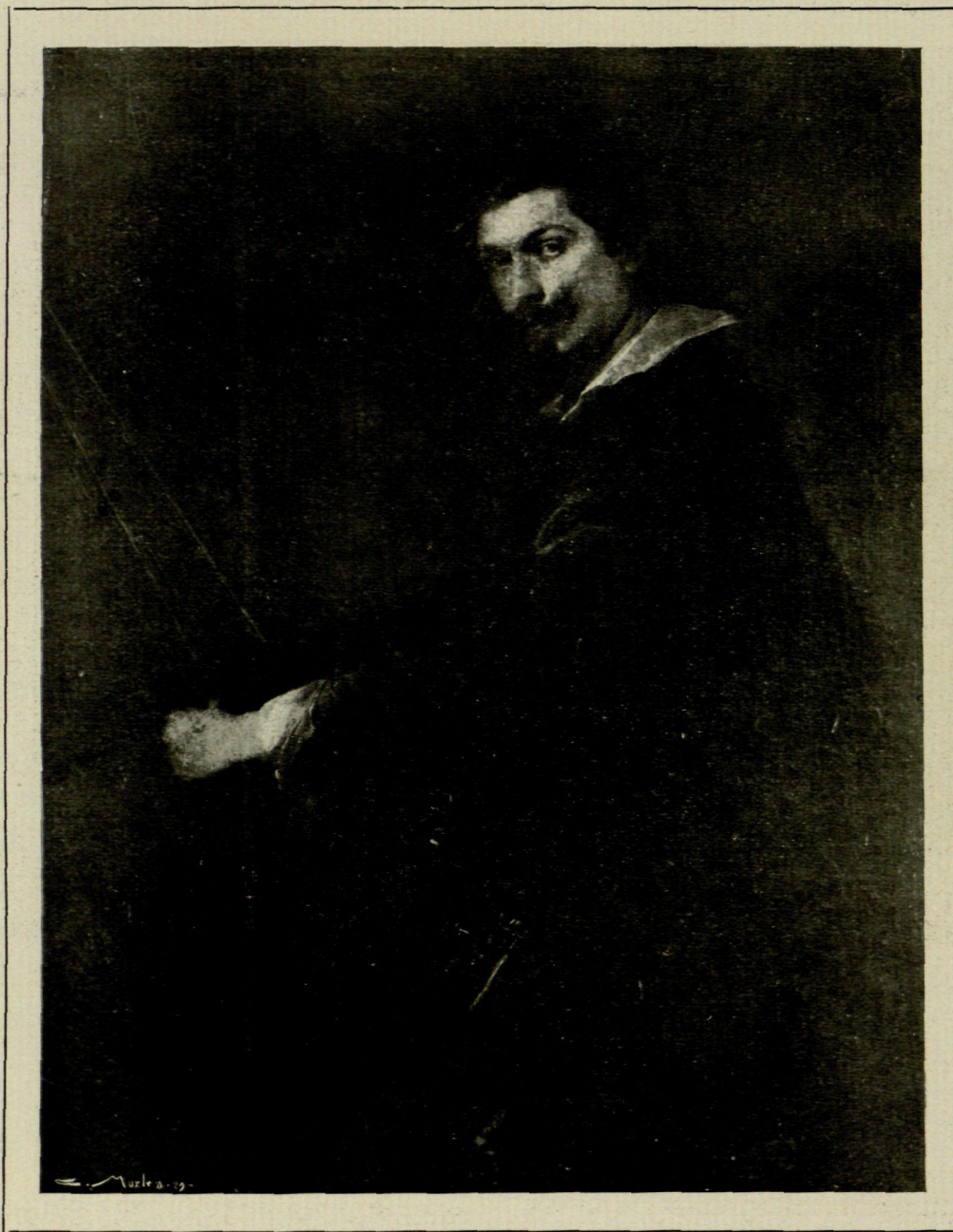
Museu del Louvre

Leonardo da Vinci

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

RETRAT REMBRANDT
Museu del Louvre

Museu del Prado

Van Dyck

El retrat

El retrat es estat y serà sempre un ram importantíssim de l'art plàstich, y un dels més racionals: ell ha sigut la manifestació del saber dels grans artistes en tots temps, arribant a un estrem verament meravellós en els segles xvi y xvii. Tiziano, Veronese y Tintoretto; Leonardo da Vinci y Rafael; El Greco y Velázquez; Rembrandt y Van Dyck son astres de primera magnitud que feren d'aquest ram de pintura una vera institució, una cosa completa, definitiva, sense truch, ficció, ni engany, cadascú en el seu estil, dins la seva per-

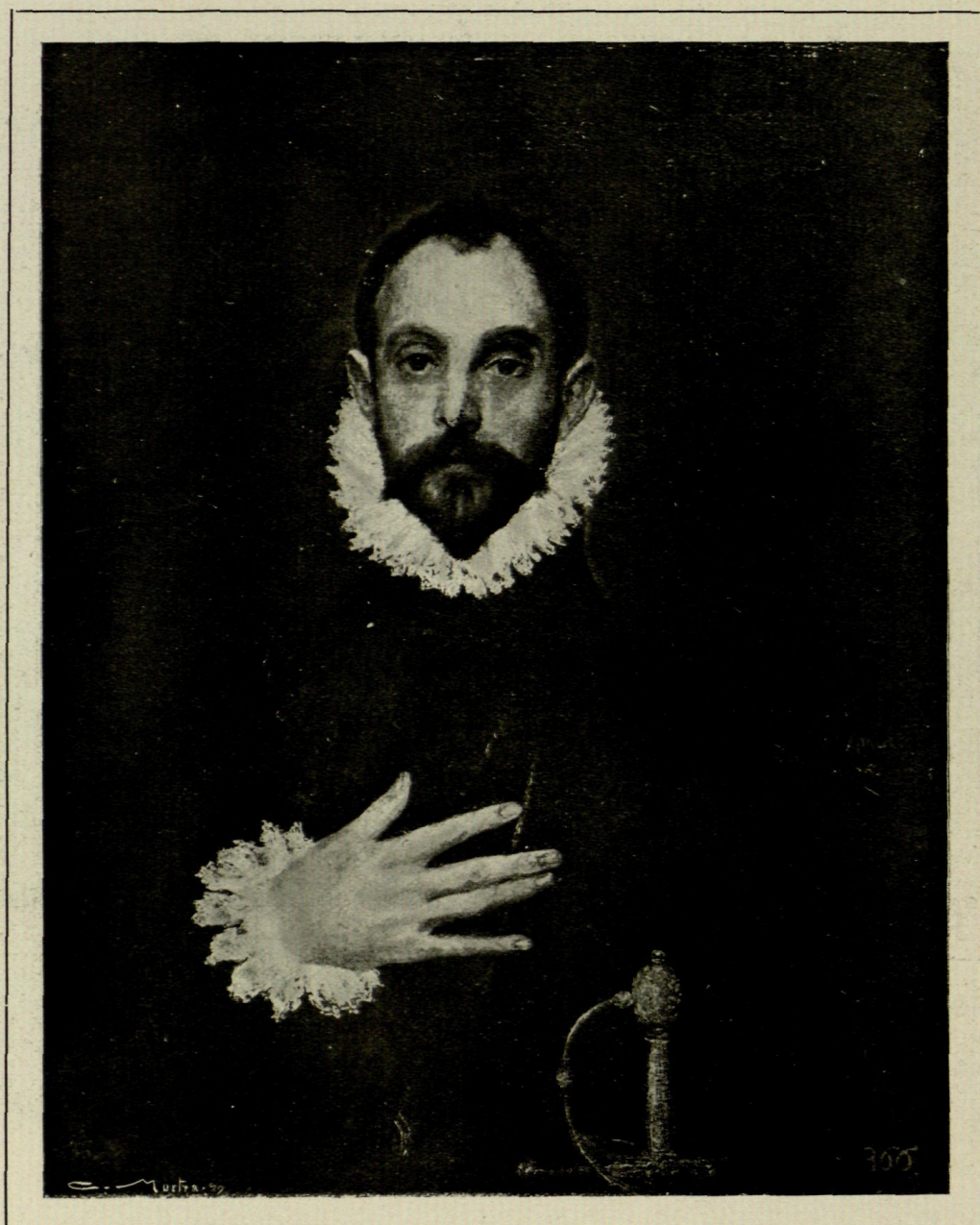

Museu del Prado

Van Dyck

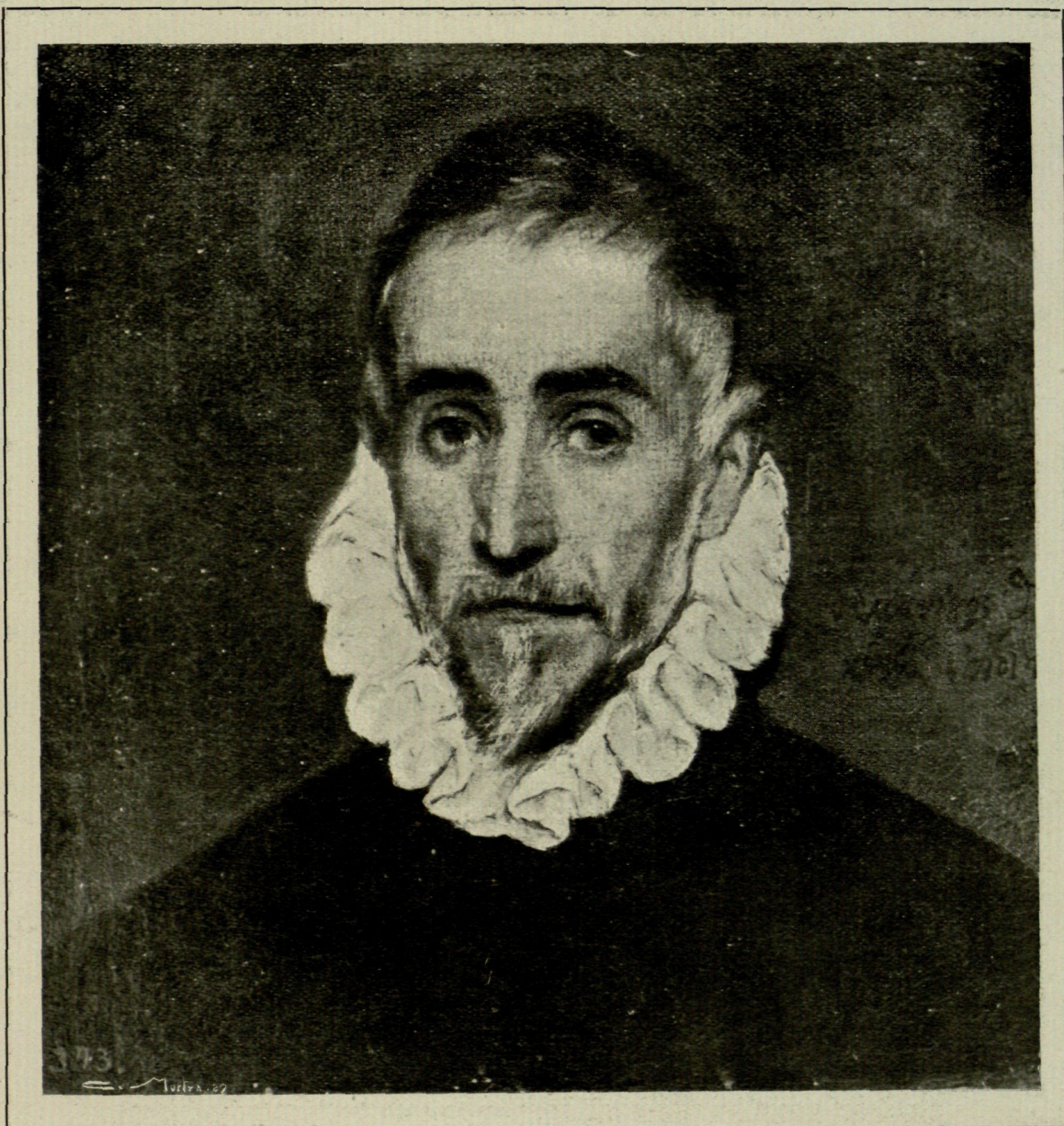
sonalitat; fent-ne una obra *d'amore*, completa de forma, de color, de vida, de caràcter; ennoblint, dignificant la persona retratada, en una paraula una obra perfectament estètica; el Goya que tant meravellós es com a pintor y de les mans del qual tants retrats hermosíssims eixiren, no fou complet a n'aquest ram perquè li mancà aquella mena de repòs etern de les obres d'altres grans mestres; els seus personatges no resulten dignificats y això en un artista dels que s'han de perpetuar no se li perdona.

Els grans mestres ne feren una institució: els seus retrats son complets baix tots istils —cal fixar-s'hi be; els qui avui conreuen aquest ram, com tinguerem ocasió de veure en la darrera Exposició d'Auto-retrats a casa nostra, tracten el retrat ab la meixa lleugeresa que un estudi o nota de color, cercant l'efecte, l'entonació més o menys rànica «de museu» ¡com si aquesta ranciò fos la qualitat preferent dels retrats antichs! y en cambi la forma, el caràcter, modelat... etc., etc., tot això queda a recó, o potser no surt perquè no's té, perquè no's posseheix aquell capital de coneixements apilonats ab temps, trevall y paciència d'aquella gran gent, que segurament no estaven dominats per la mandra vanitosa dels nostres artistes, fills molts del truch y la martingala.

EL GRECO

Museu del Prado

EL GRECO

Museu del Prado

Col·lecció particular

Goya

Coses assenyalades

ORQUESTA FILARMÓNICA DE BERLÍN.—La nota musical de més relleu a Barcelona durant el més de Maig, l'ha donada la sèrie de tres concerts de l'Orquesta Filarmònica de Berlín, organitzats al Palau de la Música Catalana els dies 15, 16 y 17. Els programes, executats baix la direcció d'En Ricard Strauss, foren els següents:

1.^r Concert: *Tannhäuser: Venusberg; Tristany y Isolda: preludi y mort d'Isolda*, Wagner. *Simfonia heròica*, Beethoven. *Don Juan*, Strauss. *Els Mestres cantaires: obertura*, Wagner.

2.ª Concert: *Benvenuto Cellini: obertura*, Berlioz. *Parsifal: preludi*, Wagner. 5.ª *Simfonia*, Beethoven. *Till Eulenspiegel*, Strauss. *Tannhäuser: obertura*, Wagner.

3.^r Concert: *Oberon: obertura*, Weber. *Els Preludis*, Liszt. *Parsifal: Encantament del Divendres Sant*, Wagner. 7.ª *Simfonia*, Beethoven. *L'holandès errant: obertura*, Wagner. *Mort y transfiguració*, Strauss.

Nombrosíssima era la concurrència que va assistir als tres concerts: encara era molt viu entre 'ls devots de la música el rècord de la primera vinguda de dita orquesta uns quants anys enrera, y gran el desitg de tornar-la a sentir. Mes, si llavors l'entusiasme que va produir fou espontani y incondicional, ara semblava com si 'l públich s'hagués tornat més reflexiu, no volent abandonar-se a l'emoció sense previ examen crítich; en les breus converses durant els minúsculs intermedis, sobtadament tallades pel timbre elèctrich, s'hi deixava traslluir una inclinació general a buscar defectes més aviat que a lloar qualitats. Y es que realment el públich tenia 'l dret de mostrar-se més exigent. Els programes

no 'ns deien res de nou: res de l'activíssim moviment musical modern a Alemanya; res de les últimes obres del meteix Strauss. Sols se tractava de mostrar-nos el virtuosisme de l'orquesta en obres ja conegudes, algunes d'elles populars entre nosaltres. Per aquesta causa, lliure l'esperit d'altres preocupacions, tota l'atenció estava fixada en els detalls de l'execució.

Però tractant-se d'una orquesta com la de Berlín, aquesta feina de crítica aguda equival a tirar granets de sorra a un bloch de pedra. Y si, estremant les coses, realment hi va haver alguna petita taca, queda perfectament explicada ab el caràcter purament comercial de la *tournee* organitzada pels músichs meteixos que formen l'orquesta. S'ha de tenir en compte l'agitació dels llarchs tragectes sense temps de repòs y el cambi continuat de sales, les condicions acústiques de les quals no son conegudes, y d'auditoris de disposició y comprensió varies. Tampoch hem d'oblidar que Strauss no es el director habitual de la Filarmònica; contractat per a aquest viatge, sols va posar-se al davant de l'orquesta pochs dies avans de la sortida. De tots modos, l'Orquesta Filarmònica segueix essent digna de la reputació europea que gaudeix. Els nostres instrumentistes, talentosos es cert, però superbament indòmits, encara poden aprendre molt sentint-la: es una lliçó viva de disciplina.

En Ricard Strauss es ja familiar entre 'l nostre públich de concerts per a que parlem d'ell detingudament. ¿Qui no coneix aquella figura com d'un gran infant, però d'un infant terriblement capritxós, y l'estranya barreja de fixesa y vaguetat en sa mirada, y els seus gestes ja sobris y maqui-

nals, ja exhuberants y enèrgichs? Ses qualitats com director son innegables, però com interpretador en algunes ocasions pot esser discutit. La seva personalitat es massa tumultuosa, sos nirvis deuen estar malalts després d'haver escrit obres de tanta violència com la *Salomé*, per a que 's pugui sotmetre fidelment al pensament dels altres. Recordem un exemple frapant: el seu final de la 7.ª *Simfonia*, molt poch respectuós del ritme general de l'obra. En cambi algunes vegades, lluny de fer sentir l'ingerència de la seva inquietut, sembla que son esperit l'abandona, y llavors dirigeix d'una manera anodina: això va succeir en l'*allegretto* de l'esmentada *simfonia*. Mes, seria injust fer extensiva aquesta observació a totes les obres dirigides; no podem oblidar, per exemple, les hermoses execucions dels dos fragments del *Parsifal*, del *Benvènueto Cellini*, y fins de les altres dues *Simfonies* de Beethoven que en general sortiren força més equilibrades que la *Sèptima*. Y no cal parlar de sos propis poemes simfònichs dels quals ens va donar una audició verament ideal. La *Mort y Transfiguració* va esser potser el moment culminant dels tres concerts. Aquest poema és de lo mellor que ha escrit Strauss. «Encara avui es una de ses obres que més conmoven y es la que està construïda ab major unitat. Es una composició relativament clàssica y d'un sentiment ample y magestuós, quasi beethovenià. El realisme de l'argument: les alucinacions del moribond, els tremolors de la febre, el colpejar de la sanch en les artèries, l'agonia desesperada, son transfigurats per la puresa de la forma. Es un realisme a la manera de la *Simfonia en do menor*, y dels diàlechs de Beethoven ab el Destí. Suprimiu tot programa y la simfonia resta clara y punyent, per l'unitat de sa emoció interior.» Tal es el judici del distingit crítich Romain Rolland: nosaltres el suscribim molt sincerament.

G.

TARRAGONA PEL REI EN JAUME.—

EMPORI té a Tarragona un excel·lent y entusiasta amich. Aquest amich nostre es Mn. Jaume Bofarull, a qui 'ls pacífichs tarragonins veuen cada dia ab ulls d'astorament, anar de l'un cantó a l'altra de la ciutat-museu, endut per múltiples y heterogenis quefers, y empès per les formes més agudes de la seva activitat inversemblant. Aital activitat prodigiosa no podia mancar en primera fila a la contribució de l'alt honor degut per la famosa capital romana a la memòria del Rei En Jaume I. Aixís per medi del nostre activíssim amich hem sabut molts detalls de les festes que 's proposa celebrar la ciutat guardadora de les despulles del gran Rei, com a conclusió del cicle de solemnitats y honors tant bellament iniciat a Montpeller el meteix dia de l'aniversari del real natalici.

Lo més interessant per deixar aquí constatat son per ara les noves referents a l'edició monumental de la *Crònica* y al Certàmen científich literari.

Tarragona s'ha volgut recordar de que en el clos de ses muralles se tractà tot lo referent a la conquesta de Mallorca, y de que a les envistes de la ciutat sortí l'armada conquistadora; ha volgut a l'ensemps retre tribut a la seva gloriosa tradició tipogràfica, y ara està a punt d'empendre la tirada d'aquella edició monumental, acordada l'any passat en junta d'autoritats y de representants de totes les corporacions científiques, literàries, polítiques y recreatives de l'immortal ciutat.

Segons el prospecte y mostra de l'edició que tenim a la vista serà aquella edició verament monumental y rica.

Del prospecte extractem les següents condicions de publicació:

L'edició tarragonina de les OBRES ESCRITES DEL REI EN JAUME I, formarà un sol magnífich volum, d'unes 400 planes, ab paper de fil, de fabricació especial catalana, de la casa Guarro, com també el tipo de lletra, el gòtich incunable Canibell.

Les planes dels textos clàssichs aniràn a dos corondells, imitant els vells còdix; el

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

text modern dels preliminars, a ratlla seguida y en negre, essent d'aspectes molt variats els apèndix, glosari, etc.

Les caplletres, inicials, vinyetes y demés dibuixos que ornamentaran les planes, tindran la flaire arcàica dels còdix catalans del segle XIII, y seran en gran part, imitacions fetes demunt dels manuscrits de Poblet y Santes Creus.

La estampació se fa en l'obrador d'En Francesch Sugranyes, havent-se encarregat de la direcció artística D. Eudalt Canibell, y de la direcció literària, estudi dels textos y correcció, nostre bon amich l'infatigable Mn. Jaume Bofarull.

Aquesta edició monumental contindrà lo següent:

a) La CRÒNICA o COMENTARI del regnat del Conqueridor, servint pel text un dels manuscrits més complets de la Biblioteca Nacional de Madrid.

b) Les variants, en secció apart, qu'ofereixen els cinch manuscrits principals de la *Crònica*, guardats a les biblioteques de Madrid, Escorial y Barcelona.

c) Apèndix y taules de noms propis, aclaracions y notes sobre la *Crònica*.

d) El text del *Llibre de la Saviesa*, atribuït per alguns al Rei En Jaume, *encara que la crítica més seriosa*, —senyors de Tarragona,— *ja té reputada per falsa aital atribució*.

e) Glosaris abundants de les paraules més difícils d'abdós textos.

f) Un estudi preliminar de les obres del Conqueridor.

g) Uns antepreliminars ab firmes variades.

De les condicions de subscripció del prospecte que tenim a la vista treiem els següents detalls:

L'import del llibre serà de 80 pessetes cada exemplar, pagant-se d'una vegada al fer-se entrega del volum. Els qui vulguin pagar a plassos tindran un augment de vint pessetes. Pels qui ho demanin a temps, y baix preus convinguts, s'estamparan uns pochs exemplars decorats ab verdader or en full. Així meteix, y convinguts preus, se

faran exemplars en paper imperial japonès. El tiratge de l'edició serà de 500 exemplars, que es el nombre que necessita cobrir l'empresa editorial per no veure's obligada a abandonar el projecte.

Hi ha temps per suscriure's tant a la tirada ordinària com a les especials fins el 15 del mes corrent.

CERTAMEN CIENTÍFIC-LITERARI

ORGANISAT PER

L'ATENEU DE TARRAGONA

EN HONOR DE L'ALT REI

EN JAUME PRIMER LO CONQUERIDOR

AB MOTIU DEL VII CENTENARI DE
SON NAIXEMENT

A B aquesta capsalera hem rebut una elegant fulla impresa en paper de fil, detallant els premis y condicions de l'esmentat Certamen. Ho reproduïm tot a continuació sense deixar la convocatòria, escrita, segons se coneix, per una subtilíssima ploma. Diu aixís:

«Poetes, historiadors, crítics, paleògrafs y lletraferits de totes menes qui siguèn: Ab la data del any actual, remembradora de la sèptima centúria del gloriós naixement de l'alt Rei En Jaume I lo Conqueridor, s'es obrat com un miracle en tots els pobles dels antichs reialmes de la Confederació Catalana-Aragonesa, y ha surgit la més esplèndida florida d'ardiment y amor, animant a cantar, vigorosa y potent, la magna epopeia d'aquell preclar Monarca qui consolidà los termenals de un dels imperis més vastos de la edat mitja, y passejà, triomfantes y vencedores, la bandera de la fè y l'esperança de ses victòries per tot lo bell Mediterrà, imposant arrèu lo suavíssim jou de ses lleis, respectades per lo humanes y justes.

Tarragona, qui sent fretura en ses entranyes ciclòpiques y ungides per la custòdia de les Despulles reials del gran Monarca, sent també, ab virior, la necessitat de unir les seves pompes a les dels pobles germans.

Al desplegar-s'hi, donchs, a n'aquesta ciutat les esplèndides fastuositats centenàries, a vosaltres us cridem, ardits lletrats de la terra, a concórrer al pacífich torneig de la ciència y de les lletres pàtries, que l'*Atenèu de Tarragona* ha organísat, en just y màgich enaltiment de la nostra més digne y excelsa personalitat històrica.

Tantdebó sapigàu brodar ab los canbiants y l'orífama del més bell catalanesch, y la potència y lluminositat de la vostra ment, els fecondísims temes que se us proposen!

Deu vos dongui sa perenne llum d'inspiració per enaltir y honrar com es degut al preclaríssim Rei En Jaume, y a nosaltres, el Jurat, tota una allàu de discreció y acert, per adjudicar-vos, en el veredict, els premis del següent

CARTELL

I.—Premi de Sa Magestat el Rei, Alfons XIII, consistent en un magnífich bronze símbol de la Poesia, a la millor «poesia en honor de l'alt Rei En Jaume lo conqueridor.»

II.—1500 ptes. de l'Excm. Ajuntament de Tarragona, al millor estudi sobre la «importància de don Jaume en la constitució definitiva de la nacionalitat catalana.»

III.—250 ptes. de la Excma. Diputació Provincial de Tarragona, al millor «estudi iconogràfic del Rei En Jaume lo conqueridor.»

IV.—500 ptes. del Excm. y Iltrm. Sr. Arquebisbe de Tarragona, al millor treball sobre la «finalitat cristiana y efectiva del Rei En Jaume en les seves conquestes.»

V.—750 ptes. de la Excma. Diputació Provincial de Barcelona, a la més perfecta «exposició de la obra legislativa del Rei en Jaume en els realmes de llengua catalana, y sentit de la meteixa.»

VI.—750 ptes. del Excm. Ajuntament de Barcelona al millor «recull de documents inèdits del Rei En Jaume, major en nombre y importància històrica, esspressant les fonts de procedència.»

VII.—250 ptes. del Excm. Sr. D. Albert

Rossinyol, Senador del Regne, a la «biografia, de caràcter popular, en la que's ressenyin breument y per ordre cronològich, tots els fets, llochs y dates, de la vida del gran conqueridor.»

VIII.—500 ptes. del Atenèu de Tarragona, al millor «estudi crítich-literari de la *crònica* del Rey en Jaume.»

IX.—Un exemplar, decorat ab or en full, de l'*Edició Tarragonina de les obres escrites del Rei En Jaume*, ofrena de l'Empresa Editora al tema: «obres més principals que arrèu han tractat del llibre de la *crònica* y orientació y sentit de les meteixes.»

Advertiments: El Jurat se reserva 'l dret de dividir els premis en metàlich, en cas de requerir-ho la qualitat de les composicions presentades.—Se crearàn els accèssits que's cregui convenients.—La poesia premiada podrà ésser publicada pel Jurat.—Els demás treballs premiats, quedaràn de propietat dels llurs autors.—Els no premiats podràn ésser retornats, desde la publicació del veredict, mediant la presentació dels comprovants llurs.—Tots els treballs hauràn d'ésser escrits en català, o en qualsevols de sos dialectes.—El temps de presentació de treballs, finirà per tot el dia 1.er de Novembre d'enguany.—La repartició de premis s'escaurà en un dels dies de les festes centenàries d'aquesta ciutat.—Els treballs seràn tramesos, en la forma consagrada per l'ús, al Segretari del Jurat Calificador, *Fortuny, 13, 2.^{on}*

FORMEN EL JURAT CALIFICADOR

President: Dr. D. Antón Rubió y Lluch;
Vispresident: D. Jaume Massó y Torrents;
Vocals: Dr. D. Antón Balcells, canonge magistral; D. Joan Alcover; D. Lluís B. Nadal; D. Ferràn de Querol; D. Joan Poblet; D. Pere Lloret; *Segretari:* Mossèn Jaume Bofarull, Pbre.

Fou escrit y firmat el present cartell a Tarragona, als 15 dies de Maig del 1908.

LA COMISSIÓ ORGANISADORA: Antoni Virgili; Francisco Ixart; Ramón Salas; Robert Guasch y Agustí Ferré.»

CONCURS LÈXICOGRÀFICH. — Impulsat per la necessitat de que'l lèxich de la part industrial sia lo més complert possible dins del Diccionari de la Llengua Catalana que's proposa publicar Mn. Alcover, el «Centre Popular Catalanista» de Sant Andreu de Palomar ha convocat un concurs lexicogràfich de la nostra llengua per aplegar el vocabulari de les diferents indústries, arts y oficis del Plà de Barcelona.

La premsa diària ha publicat detalladament les condicions d'aquest original concurs. Hi hà fins a 19 premis, tots en metàl·lic, tres d'ells absolutament lliures dins del tema general; els altres se refereixen a temes particulars, com els següents: indústries químiques, indústries tèxtils, mànèria, indústries mecàniques y metal·lúrgiques, indústria paperera, indústries agrícoles, molinaria, metalúrgia, indústries y oficis relacionats ab la construcció, estampats y blanqueix.

Ofereixen els premis ordinaris, de 100 pesetes, la Diputació provincial, l'Ajuntament y el «Centre Popular Catalanista».

Els treballs poden presentar-se en llistes per ordre alfabètic, o millor per paperetes. No cal acompanyar el plech clos ab el nom de l'autor, sinó que l'autor del treball premiat haurà d'enviar el seu nom, junt ab la còpia dels cinch primers noms o frases del seu recull.

En el Jurat que presideix el M. I. Sr. Doctor D. Antoni M.ª Alcover, s'hi ha procurat reunir coneixedors tècnics de tots els rams industrials. Les composicions s'han d'enviar al secretari: D. Geroni Martorell, —Girona, 15, 4.ª—per tot el 15 d'Agost.

ELEGIETA.—Sotsmesos y corguanyats per la tendrívola dolçor que traspua, —encara que afortunadament rès tinguem que veure ab l'anarquia y demés,—copiem del llibret «Anarquines» de Felip Cortiella aquesta elegieta:

EL PINET SOLET

(Improvisació inspirada en un pinet solitari en un dels turons propers a Vallvidrera y dedicada als meus fills).

Ell, tant si plou
com si fa fret,
del lloc no's mou,
sempre solet.
Pobre pinet!

Passen ventades,
ve la calò
venen plujades,
cauen nevades,
sempre solò!

Y allí al defòra
tot sol s'està
plora que plora,
plora que plora
sense parà!

Quina anyorança!
quina fredat!
mitg corgelat
sense esperança
ni pietat!...

Prò'l mal més gran
diu que li ve
de que 'l vianant
mai li fa «¡Avant!»
ni «¡Passi-ho-bé!»

Y allí s'aguanta,
contragirat
a la ciutat,
perquè l'espanta
veure-s cremat!...

Pinet solet,
fins a reveure,
y aguanta-t dret,
que 't vindré a veure
quan fugi 'l fret!

¿No es cert, caríssim llegidor, que després de fruir aitals delicadeses se pot ben oblidar la calda y feridora exaltació anàrquica de qualsevol poeta anarquista, o anarquista poeta?

UNA OBRA NOVA D'EN TORRES GARCIA. — L'últim diumenge de Maig s'inaugurà la capella del Sagrament reformada en la iglésia de Sant Agustí. L'acte revestí molta solemnitat, y ho calia, puix realment han fet una obra digna de l'Hoste. Les pintures murals son del conegut artista Torres Garcia y verament ens ha deixat sorpresos; puix es aquesta obra molt superior a altres que l'hi havíem vist—es una realitat d'esperances que havíem concebudes;—el caràcter y color son esquisits, y realment aixís que agafi la forma ab la meteixa força la realitat serà de la totalitat de les esperances.

Un fort aplaudiment al Sr. Rector y a la Obra.

LL.

Publicacions rebudes

Forma, de Barcelona.

Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana, de Palma de Mallorca.

Catalunya, de La Habana.

La Cigalo lengadouciano, de Béziers.

Revista de Estudios franciscanos, dels Pares Caputxins de Sarrià.

Revista Católica de las Cuestiones Sociales, de Madrid.

Razón y Fé, de Madrid.

Revue Catalane, de Perpinyà.

Revista de Menorca, de Mahó.

Mercure de France, de París.

Revue des deux mondes, de París.

Era bouts dera mountainho, de Sen-Gaudéns.

Nuova Rassegna di letteratura moderna, de Firenze.

Revista aragonesa, de Zaragoza.

Llibres

IMPRESSIONS WAGNERIANES per XAVIER VIURA. Estracte del volum de Conferències publicat per l'Associació wagneriana.

Ab una senzillesa de paraula y de criteri que'l fa grat sense devenir vulgar y un amor gens irreflexiu parla en aquest fascicle de less eves impressions wagnerianes el distingit poeta Xavier Viura. Sobre un coneixement escrupulós de cada detall de l'obra del autor de *Parcival* sense perdre per això la visió sintètica de la seva figura, ha vessat un interessantíssim treball de comentari y glosa, prenent els factors històrichs de la producció wagneriana, senyalant-ne el procés y posant al servei del entusiasme qu'inspira, les altes condicions de poeta y l'acurat istil del Sr. Viura.

No cal dir si es grata y planera la lectura d'aquet fascicle. Singularment el fragment

primer ont se estudien les fonts de elements poètics per a l'obra wagneriana y la concepció de l'art romàntich y de la llegenda mitg-eval en un sentit de religiositat y de grandesa, són de lo més sincer qu'he llegit mai en aquet genre nobilíssim de composicions que son l'entusiasme y la lloa d'un artista per un altre artista.

TORQUATO TASSO de Goethe, traducció y pròlech den JOSEPH LLEONART.

Poques coses tan dignes d'el·logi com aquet gran treball de traducció a la nostra llengua. Poques figures tant magnífiques y de tant necessària selectura y re-estudi com Goethe, y pochs, ben pochs, entre 'ls literats catalans que poguessin acomplir tant be la tasca com En Lleonart qui ha vingut a completar el treball den Maragall y En Zanné,

y ens permet esperar que prest veurem en mans de tothom, y seràn element de la nostra fragmentària educació literària, la prodigiosa floració de les lletres romàntiques germàniques, ab Goethe sobre tot.

La tragèdia «Tarquato Tasso» sense ser una d'aquelles obres en que Goethe està constantment sol·licitant y enduent-se'n l'ànima del lector, té en prous ocasions la senyal de la gran força humana y poètica de l'autor per a ser tota interessant. De la traducció cal dir-ne que es feta ab tota la honradesa literària possible, ab un *devouement* absolut y ab habilitat de versificador; hi hà especialment en el 2.^{on} y 3.er actes moments d'una inesborrable emoció.

R.

ECONOMIA POLÍTICA REGIONAL.
—Discurs llegit per D. Pere Estasèn el dia 21 de Novembre de 1907, en la reunió de la Societat d'Estudis Econòmichs tinguda en el Foment del Treball Nacional. Un fascicle de 36 planes. Imp. de «L'Anuari de l'Exportació». Barcelona.

No es D. Pere Estasèn cap desconegut perquè 'm calgui esmerçar el poch espai de que dispoço esposant al públich els seus mèrits.

Del seu saber, de la seva laboriositat, de la seva feconditat y erudició ne son eloqüent testimoni els nombrosos llibres que porta escrits y publicats y la llarga y notable col·lecció d'articles que té publicats en diferentes Revistes y especialment al «Diario del Comercio» el qual ha dirigit durant molts anys ab veritable zel y gran acert.

Gran es estada sempre la fè del Sr. Estasèn en l'Economia y sobre tot, en una Economia Política Catalana, la qual ell invoca y exalta ab gran lluibent y entusiasme en el discurs qui motiva aquestes notes, discurs apoiat per racionals y certíssims exemples que la vasta cultura que posseeix li ha fets trobar en dèu abundantíssima.

Y cal dir que la lliçó que dona el Sr. Estasèn, no prové solzament d'un llarch y meticulós estudi dels textos apropiats al assumpte, sinó que a l'ensem es obra viva, car el Sr. Estasèn ha fet acte de presència en els llocs ont demoren les riqueses que esmenta, malfiant-se potser—perfecte home pràctich—del tant d'aument que la fantasia acostuma a adicionar a totes les coses.

Per xò després de llegir el seu discurs no puch menys que felicitar-lo coralmènt, y recomanar-lo als meus cars llegidors y a tots els catalans qui preocupin un poch de nostre actual renaixement, ab la seguretat de que tenen d'agrahir-me la recomanació, y de que ansiosos tenen d'esperar després, altres y altres discursos, altres y altres llibres de tant seriosa, destra y culta ploma.

F. SITJÀ Y PINEDA

Dietari de cultura catalana

MAIG

Conferències

Dia 1. *Foment del Treball Nacional*.—«De la importància y aplicacions dels raigs X», per don M. Núñez.

Dia 2. *Foment del Treball Nacional*.—«Les fibres textils», per D. Joan Matabosch.

Atenèu Enciclopèdich Popular.—«La Radioactivitat y el Spintarascopi», per D. M. Font de Boter.

Dia 4. *Institut Agrícola Català de Sant Isidro*.—«Economia rural», per D. Fèlix Ballester.

Sala de Llotja.—Vetllada de glorificació dels poetes y escriptors catalans difunts.

Dia 5. *Ateneo Barcelonés*.—«Dei presupost de cultura», per D. Romàn Clausolles.

Dia 6. *Centre Excursionista de Catalunya*.—«Jaume I com a legislador», per D. Guillem M.ª de Brocà.

Club Montanyench.—«Sessió d'Història Natural», per el Dr. D. Josep Sarradell.

Real Acadèmia de Ciències y Arts.—«La joieria y la orfebreria a Espanya», per D. Antoni Garcia Llansó.

Dia 7. *Fundació Horaciana d'Ensenyança*.—«Les modernes teories de la Ciència», per D. Josep Comas y Solà.

Dia 8. *Associació Nacionalista Catalana*.—«W. Shakespeare», per D. Joseph M.ª Folch y Torres.

Ateneo Barcelonés.—*Homenatge a Milà y Fontanals*. Sessió literària.

Dia 9. *Apostolat de Sant Vicens de Paul*.—«Sense la influència de la Iglésia la qüestió social, no pot tenir solució satisfactòria», per el Rnt. doctor D. Joan Rifà y Prunés.

Dia 11. *Centre Excursionista de Catalunya*.—«Llissó d'arqueologia», per D. Pelegrí Casades.

Institut mèdich farmacèutich.—«Eritema polimorf», per el Dr. M. Roqueta.

Dia 12. *Comitè de Defensa Social*.—«Significació y conseqüències de la suspensió de la base V.^a del Presupost de Cultura», per D. Benet de Pomés.

Dia 14. *Associació Nacionalista Catalana*.—«Sobre la política que's fa y la que volem», per D. R. Plà y Armengol.

Foment del Treball Nacional.—«De la repoblació forestal y l'aplicació del eucaliptus en la meteix», per D. Pere Ventalló.

Ateneo Barcelonés.—«Orientació y organització del moviment musical popular a Catalunya», per D. Joan Llongueras.

Dia 15. *Atenèu Enciclopèdich Popular*.—«El teatre y sa missió social», per D. Emili Tintorer.

Centre Excursionista de Catalunya.—«De la costa emporitana», per D. Antoni Bartomeus.

Dia 16. *C. A. de D. de C. y de la I*.—«L'art d'estudiar», per D. Víctor Oliva.

Centre Excursionista de Catalunya.—«Cansonística popular catalana», per D. Rossend Serra y Pagès.

Dia 17. *Acadèmia de Ciències y Arts*.—«Solució racional de les qüestions de honor», per D. Tomàs Escriche y Mieg.

Dia 18. *Associació Nacionalista Catalana*.—«Gènesi de la monarquia catalana», per D. Martí Roger.

Centre Excursionista de Catalunya.—«Llissó d'arqueologia», per D. Pelegrí Casades.

Dia 19. *Saló de Cent de Cà la Ciutat*.—«La Barcelona que desapareix», per Ramon N. Comas.

Dia 20. *Real Associació de Caçadors*.—«El Xalet Refugi d'Ull de Ter com a centre d'excursions cinegètiques», per D. Cèsar A. Torres.

Centre Excursionista de Catalunya.—«Les llegendes del Rei Don Jaume», per D. Rossend Serra y Pagès.

Dia 22. *Centre Excursionista de Catalunya*.—«De Geologia», per mossèn N. Font y Sagué.

Dia 23. *Associació Catalanista de Sant Andreu*.—«Principis d'Astronomia», per D. J. Comas y Solà.

Dia 25. *Acadèmia Catòlica*.—«Obligacions del metge cristià», per D. Josep Argemir.

Dia 26. *Centre Excursionista de Catalunya*.—«La marina catalana en temps de D. Jaume I», per D. Daniel Girona y Llagostera.

Dia 27. *Foment del Treball Nacional*.—«D'Economia creditícia», per D. Manuel Pugès.

Aplech Esperantista de Sant Martí.—«L'Esperanto a Catalunya», per D. F. Pujolà y Vallès.

Centre d'Arquitectes de Catalunya.—«Excursió a Sant Martí del Canigó», per D. Vicens Artigas.

Dia 30. *Centre Moral de Gràcia*.—«Conferència de vulgarització», per D. J. R. Carreras.

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Concerts

Dia 1. *Ateneu Enciclopèdich popular*.—Concert de violoncel per Antoni Sala.

Ateneu Barcelonès.—Concert pel Trío Ainaud.

Dia 3. *Teatre Principal*.—Concert Miecio Horszowski.

Dia 7. Festa de la Música catalana a la casa palau de l'Orfeó Català.

Dia 9. *Palau de la Música Catalana*.—Concert per l'Orfeó Català y En Carles G. Vidiella.

Dia 10. *Palau de la Música Catalana*.—Concert pera piano y violí per D. Enrich Granados y D. Marià Perelló.

Dia 11. *Ateneu Barcelonès*.—3.er Concert de música de Cambra pel Trio Ainaud.

Dies 15, 16 y 17. *Palau de la Música Catalana*.—Concerts per la Orquesta Filarmònica de Berlín, dirigida per el Mtre. Ricart Strauss.

Dia 22. *Ateneu Barcelonès*.—Ultima sessió del Trio Ainaud.

Dia 23. *Palau de la Música Catalana*.—Concert a càrrech de l'Orfeó Català.

Dia 24. *Sala Balmes*.—Concert organiat pel Foment de les Arts Catalanes.

Teatre

Dia 1. *Romea*.—«Peus de plom», monòlech de J. Burgas.

Dia 5. *Festa del Teatre Català*.—Funcions gratuïtes a Romea, Principal, Eldorado y Apolo.

Dia 21. *Romea*.—«Tot bon caballer». Pas de comèdia.

Dia 22. *Romea*.—«Cor delator», narració d'Edgar Poe, arreglada per la escena per A. Albert y Torrellas.

«Un comissari bon home». Sainet arreglat del francès per F. M.

Bibliografia

OBRES NOVES ORIGINALS

Aldavert (Pere). «Per fer la dotzena».—Imprenta la Renaixensa.—Preu 3 ptes.

Botet y Sisó (Foaquim). «Les monedes catalanes».—Publicació del Institut d'Estudis catalans. Vol. I.—Oliva, imp. Vilanova.—Preu 10 ptes.

Burgas (Josep). «Peus de plom». Monòlech còmic.—Preu 0'50 ptes.

Busquets y Punset (A.). «Plantalamor».—Novela.—Preu 2 ptes.

Conquesta per lo sereníssim Rei en Jaume de Aragó, de la Ciutat e Regne de Valencia.—Edició S. Babra.—Tip. L'Avenç.—Preu 12 ptes.

Fortuny (Carles de). «En Poudor».—Novela. Biblioteca Joventut.—Preu 3 ptes.

Iglesias (Ignasi). «L'alegria del sol».—Comèdia en 1 acte.—Tip. L'Avenç.—Preu 1 pta.

Milà y Fontanals (Manuel). «Obres catalanes».—Gustau Gili, editor.—Preu 4 ptes.

Pujolà y Vallès (F). «Vocabulari català-esperanto».—Biblioteca Joventut.—Preu 3 ptes.

Vidal Solares (Francisco). «Puericultura y Higiene de la primera infancia», ab un pròlech de don Francesch Cambó.—(Edició catalana y castellana).—Horta, impressor.—Preu 1 pta.

Viuira (Xavier). «Impressions Wagnerianes».—Conferència.—Preu del opuscle 1 pta.

TRADUCCIONS

Dant Alighieri. «La Divina Comedia» novament traduïda y extractada per D. Antoni Bulbena y Tossell.—Antoni Suàrez, imp.—Preu 1 pta.

Giacosa (Joseph). «El més fort».—Comèdia en tres actes. Traducció de Narcís Oller. (Biblioteca Popular de L'Avenç. Núm. 78).—Preu 0'50 pessetes.

Goethe. «Torquato Tasso».—Traducció de Joseph Lleontart.—Riera, imp.—Preu 1 pta.

Shakespeare (W). «La ferèstega domada».—Traducció de A. Ferràn y Mayoral.—(Biblioteca popular dels grans mestres.—Vol. VII).—Preu 1 pta.

Tapes pels volums I y II de EMPORI

Condicions y encàrrechs a l'Administració, imprenta Horta : Méndez Núñez, 3 y 5

EMPORI

REVISTA CATALANA MENSUAL

Monografies científiques. - Estudis crítics. - Noves y resums de la vida cultural catalana.

COMISSIÓ DIRECTIVA Y ADMINISTRATIVA

GERENT

D. Eduart Calvet, Diputat a Corts

DIRECTOR

D. Francesch de P. Maspons y Anglasell

REDACTOR EN CAP

D. Emili Vallès y Vidal

DIRECTOR ARTÍSTICH

D. Joan Llimona

ADMINISTRADOR

D. Pere B. Tarragó

PRINCIPALS COL·LABORADORS

Alcover (Mossèn Antoni M.^a)
Alcover (Joan)
Alomar (Gabriel)
Alòs (Ramón de)
Bofarull (Mossèn Jaume)
Bofill y Matas (Jaume)
Cambó (Francesch)
Carner (Jaume)
Carner (Joseph)
Carreras y Artau (Tomàs)
Casanovas S. J. (Ignasi)
Casellas (Raimond)
Comas (Ramón N.)
Coroleu (Wifret)
Costa y Llobera (Mossèn Miquel)
Cunill (Bonaventura)
Domènech y Muntaner (Lluís)
Duràn y Ventosa (Lluís)
Falguera (Antoni de)
Ferrà (Miquel R.)
Gay de Montellà (Rafel)
Gibert (Vicens M.^a de)
Lleonart (Joseph)
Llongueres (Joan)
López Picó (Joseph M.^a)
Maragall (Joan)
Marquina (Rafel)
Martí y Sabat (Joseph)
Martorell (Geroni)

Maseras (Alfons)
Masó y Valentí (Rafel)
Moliné y Brasés (Ernest)
Montoliu (Manuel de)
Nicolau y d'Olwer (Lluís)
Obrador (Matéu)
Oliva (Victor)
Oliver (Miquel S.)
Ors (Eugeni de)
Pijoan (Joseph)
Prat de la Riba (Enrich)
Prat Gaballí (Pere)
Pugès (Manuel)
Puig y Cadafalch (Joseph)
Ras (Aureli)
Reventós (Manuel)
Riber (Mossèn Llorens)
Rosselló (Joan)
Rubió y Bellver (Joan)
Rubió y Lluch (Antoni)
Salvà (Maria Antònia)
Serra y Pagès (Rossend)
Sitjà y Pineda (Francesch)
Sunyol (Ildefons)
Tallada (Joseph M.^a)
Taltabull (Cristòfol)
Vinyas (Ramón)
Viura (Xavier)
Zanné (Geroni)

La Revista surt el dia 15 de cada mes; consta com a mínim per cada número de 56 planes; conté il·lustracions en bells gravats, tirats en plechs de paper especial. Publica traduccions d'obres literàries notables.

En preparació: traduccions d'obres de Rudyard Kipling, Villiers de l'Isle-Adam, Max Beerbohm, Barbey d'Aureville, Mark Twain, Oscar Wilde, etz.

De les obres de les quals s'envien dos exemplars se'n dona compte en el lloch corresponent de la Revista.

Preu de subscripció: Espanya, 20 ptes. l'any o 10 el semestre. Estranger, 20 franchs l'any. Número solt, 2 ptes.

Administració: Méndez Núñez, 3 y 5, Barcelona

J. HORTA: IMPRESSOR

*Méndez Núñez 3 y 5
Telephon 2326*

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Index

	PAGS.		PAGS.
<i>Alcover (Mn. Antoni M.^a)</i>		<i>Fiter (Josep)</i>	
El Dr. Milà y Fontanals y la filologia catalana	153	Fulles d'antany (1860-1890).	141
<i>Alcover (Joan)</i>		<i>Gibert (Vicens M.^a de)</i>	
L'hoste.	86	«Emporium.» Esboç d'anàlisi temàtic	65
La sirena	158	L'Orfeó Català	92
<i>Bassols y Iglesias (J. M.)</i>		«Glosa» d'En Joan Maragall y En Felip Pedrell	184
Sobre 'l poeta de Weimar	109	«Les benaventuranses» de Cèsar Franck. (Trad. de Mr. Vincent d'Indy).	218
<i>Bofill y Matas (Jaume)</i>		<i>Griera (Felix)</i>	
La baga de castanyers	21	Qüestió agrària	104
Al castanyer de les nou branques.	22	<i>Liost (Guerau de)</i>	
Endreça de l'«Elegia triomfal» a-n En Francesch Cambó.	23	Posta litúrgica	190
<i>Brutails (Joan A.)</i>		Roineig	190
Algunes idees sobre l'història de l'art català.	11	Rebost.	191
<i>Carner (Josep)</i>		Els carboners	191
Lletra a D. Narcís Oller	5	Tribut a Coll-Pregón	192
De l'acció dels poetes a Catalunya. 88, 122 y 202		<i>Llimona (Joan)</i>	
<i>Casellas (R.)</i>		L'estany de Banyoles	73
Els últims barrochs de Barcelona. III. Els plets den Viladomat	169	Al excel·lent caricaturista Junceda. Rondalla	150
<i>Cativer y d'Arlà (Arnau de)</i>		<i>Llongueras (Joan)</i>	
El Sonet de Marius Dordal	207	Orientació y organització del moviment popular a Catalunya.	223
<i>Comas (Ramón N.)</i>		<i>Maragall (Joan)</i>	
La Reforma de Barcelona	193	Dialectes y literatura	1
<i>Conill (B.)</i>		<i>Marti y Sabat (Josep)</i>	
L'ensenyança a Alemanya. El dibuix en les Escoles superiors	112, 145 y 165	Tendències de la nostra civilització	160 y 197
<i>Coroleu (W.)</i>		<i>Moliné y Brasés (E.)</i>	
Els boigs il·lustres.—J. J. Rousseau	134	Elogi d'En Ferràn Alsina	81
<i>Costa y Llobera (Mn. Miquel)</i>		<i>Montoliu (Manuel de)</i>	
Visions de Palestina	131	Beatriu. Assaig de crítica dantesca.	26, 47 y 128
		<i>Nicolau y d'Oliver (Lluís)</i>	
		De l'amistat. Diàlech ciceronià	31 y 70

	PAGS.		PAGS.
<i>Oliva (Victor)</i>		<i>Santem (Lluís)</i>	
Independència de la poesia. (Trad. d'En Manuel de Cabanyes)	126	Sobre l'acció del Govern Belga	54
<i>Ors (Eugeni de)</i>		<i>Sitjà y Pineda (Francesch)</i>	
De les reials jornades	117	A Eugeni d'Ors. Glosa en amor de son «Glosari».	39
<i>Pellicer de Dou y Pagès (J. M.)</i>		Poemes	80
A Adonis mort. (Idili xxx de Theòcrit)	98	Ivo Pascual (N.º X)	
<i>Prat Gaballí (P.)</i>		Tina di Lorenzo. Endreça	196
Quatre Sonets de les «Oracions de l'horta».	57	<i>Tallada (Joseph M^a)</i>	
<i>Pugès (Manuel)</i>		El problema de l'habitació obrera a Cata- lunya	15
Banca catalana	41	Teòrichs y pràctichs	100
<i>Ras (A.)</i>		<i>Torres Garcia (J.)</i>	
Primer Congrés Català d'Economia	84	El literat y l'artista.	216
<i>Reventós (M.)</i>		<i>Vallès (Emili)</i>	
Fantasies de «Gaspard de la Nuit» a la manera de Rembrandt y Callot. (Tra- ducció de Louis Bertrand)	24	El desitg d'esser un Home. (Trad. del Com- te Villiers de l'Isle-Adam)	75
<i>Rubió y Lluch (A.)</i>		<i>Vallès y Pujals (Joan)</i>	
Comentaris a uns documents sobre la Crò- nica de Jaume I. La Crònica del Rei En Jaume en el xiv ^{en} sigle	59	La municipalisació dels serveis	208
<i>Ruyra (Joaquim)</i>		<i>Vinyes (Ramón)</i>	
El somni d'Aloïus. (Trad. de Erckmann- Chatrian).	181	Cançó ferventa	213
<i>Salvà (Maria Antònia)</i>		<i>Viura (Xavier)</i>	
El Prega-Deu (Trad. de F. Mistral)	8	Poema	40
Les margarides	108	Quan jo era nin.	144
		COSES ASSENYALADES	
		LLIBRES	
		DIETARI DE CULTURA CATALANA	